

Postavení dětí v české rodině

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Postavení dětí v české rodině

Tereza Navrátilová

Bakalářská práce
2009

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: **2009/2010**

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza NAVRÁTILOVÁ**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Název tématu: **Postavení dětí v české rodině**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce je zaměřena na postavení dětí v české rodině z hlediska rozdělení rolí mezi pohlavími na příkladu domácí práce v rodině. Vychází z dělby rolí mezi mužem a ženou. Cílem je zjistit, jak funguje rozdělení práce v rodině, do jaké míry přebírají děti role svých rodičů? Výzkum zjišťuje pomocí dotazníkového šetření pohled dětí na rozdělení práce v rodině.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Maříková, H.; Čermáková, M.; Šanderová, J.; Tuček, M. (2000). Proměny současné rodiny. Sociologické nakladatelství(Slon), Praha.

Chaloupková, J. 2005. Faktory ovlivňující dělbu práce v českých domácnostech. Vol.41, No.1, Pp.57-77 in Sociologický časopis. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Křížková A. (2002). Česká žena v práci a rodině posledního desetiletí. In: Křížková A. (ed.), Tuček M., Mansfeldová Z. (2002). Současná česká společnost. Sociologické studie. Sociologický ústav AV ČR, Praha, Pp. 148-160.

Cukran, D.; Rennzetti C. (2003). Ženy, muži a společnost. Karolinum, Praha.

Vedoucí práce:

PhDr. Jaroslav Paulovič
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30.dubna 2008**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2010**

Prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
Děkan

Mgr. Petr Pabian, Th.D.
Vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 15. 11. 2009

Tereza Navrátilová

Poděkování:

Děkuji paní Doc. PhDr. Jadwize Šanderové, Csc. a také panu PhDr. Jaroslavovi Paulovičovi, za cenné rady a připomínky, které mi poskytli během zpracování této práce.

Tereza Navrátilová

Anotace:

Bakalářská práce je zaměřena na postavení dětí v české rodině z hlediska rozdělení rolí mezi pohlavími na příkladu domácí práce v rodině. Vychází z dělby rolí mezi mužem a ženou. Cílem je zjistit, jak funguje rozdělení práce v rodině, do jaké míry přebírají děti role svých rodičů? Výzkum zjišťuje pomocí dotazníkového šetření pohled dětí, zařazených do výběrového souboru, na rozdělení práce v domácnosti.

Klíčová slova:

Děti, mužské a ženské role, rodina, domácí práce.

Annotation:

This bachelor thesis deals with situation of children in Czech family. It characterizes differences between roles of man and roles of woman. This thesis also alludes housework and functions of members of family in it. By answer sheet examination, research takes children' sight of this situation in their family.

Key words:

Children, role of man, role of woman, family, housework.

Obsah

1. Úvod	8
2. Proměna rolí mezi mužem a ženou	9
3. Vliv rodičů na dítě	11
4. Práce v domácnosti	15
Přístupy vysvětlující dělbu domácí práce	16
Časové zapojení do práce	17
Příjem	18
Vzdělání	19
5. Postoje k dělbě domácích pracích	20
6. Výzkum	22
Cíle výzkumu	22
Hypotézy	22
Metodologie	23
Sběr dat	23
Analýza výsledků	24
Shrnutí, ověření hypotéz	38
Závěr výzkumu	39
7. Závěr	40
8. Seznam použité literatury	41
9. Přílohy	43
Dotazník	43
Tabulky	44

1. Úvod

Téma bakalářské práce jsem si vybrala proto, že problematika rozdělení rolí mezi pohlavími je stále aktuálním a velmi závažným problémem v celé společnosti. Přestože stoupá počet rodičů, kteří zacházejí s dětmi obojího pohlaví podobně, stále existují rodiče, kteří své děti vychovávají podle tradičních generových stereotypů.

Předmětem mé bakalářské práce jsou tedy role muže a ženy v rodině. Velká část práce je věnována samotnému pojmu domácí práce. Cílem je zjistit, jak funguje rozdělení práce v rodině, do jaké míry přebírají děti role svých rodičů. Výzkum zjišťuje pomocí dotazníkového šetření pohled dětí na rozdělení práce v domácnosti.

Práce je členěna do pěti kapitol. První, úvodní kapitola se zmiňuje o proměně role muže a ženy jak ve veřejné tak v soukromé sféře života. Druhá se zabývá vlivy rodičů na dítě a samotným pojmem dětství. Tématem třetí kapitoly je samotná práce v domácnosti. Tato kapitola nejprve charakterizuje samotný pojem domácí práce a poté se zaměřuje na jednotlivé teorie, které vysvětlují rozdělení práce. Část práce je také věnována postojům k dělbě rolí v domácnosti.

Poslední kapitola hovoří o výzkumu, který byl realizován pro účely této bakalářské práce. Pomocí dotazníkového šetření jsem si tak na malém souboru respondentů ověřovala zkoumatelnost problému. Reprezentativní vzorek tvořilo sto respondentů, žáků Střední obchodní školy v Kolíně.

2. Proměna rolí mezi mužem a ženou

Tato kapitola se zabývá problémem generových rolí. Hovoří o proměnách rolí mezi mužem a ženou jak ve veřejné sféře, tak v soukromém životě.

Žena je již od pradávna považována za matku, pečovatelku, vychovatelku, zatímco muži je dána role ochránce a živitele. Jelikož žena tráví doma čas s dítětem, je ji spolu s povinnostmi o dítě připsána také úloha pečovatelky o ostatní členy rodiny, především o staré a nemocné, a dále role hospodyně, neboť má na starosti také péči o domácnost.

„Už sám pojem mateřská, resp. rodičovská „dovolená“ spolu s velice nízkým hodnocením této úlohy v současné společnosti vytváří představu, že péče o dítě a jeho výchova nejsou nijak časově ani „energeticky“ náročné a žena tak užitečně vyplní volný čas prací v domácnosti. Navíc je žena stereotypně považována za přirozeně zdatnou i v této oblasti. Po skončení mateřské, resp. rodičovské dovolené, kdy se naprostá většina českých žen vrací na plný úvazek do zaměstnání, už je pro ženu téměř nemožné zvrátit takto ustavené rozdělení odpovědností a povinností partnerů v rodině.“ [Křížková, A. 2002; s. 151]

Muž je po tisíce let považován za ochránce a živitele rodiny. Z toho vyplývá, že se soustředí především na ekonomické zajištění rodiny a na kariérní postup. Doma s manželkou a dětmi tedy moc času nesdílí a proto od něj nelze očekávat zapojení do oblasti péče o děti nebo o domácnost.

„Relativní osvobození mužů od domácích prací jim umožňuje soustředěně se zabývat pracovními příležitostmi, zatímco ženy mohou být kvůli svým povinnostem v domácnosti v pracovním životě omezovány.“ [Rennzetti, C.; Cukran, D. 2003; s. 232]

Ženy jsou tedy nuceny hledat určitou rovnováhu mezi povinnostmi doma a v zaměstnání. Takto nastavené rozdělení gender rolí bylo ještě nedávno nastaveno jak v sociální politice státu, tak ve společenských stereotypech. Bez ohledu na pracovní vytížení v zaměstnání je odpovědnost za děti a domácnost přisouzena ženě, s tím také souvisí horší podmínky na trhu práce. [Křížková, A. 2002; s. 151-152]

V průběhu vývoje moderní společnosti došlo k zásadním změnám v postavení žen. Ve veřejné sféře, zejména na trhu práce, došlo k výraznému zapojení žen do placeného zaměstnání. Ženy se staly finančně nezávislými na svých partnerech, změnily se jejich finanční možnosti, sebevědomí i každodenní život. To ovlivnilo jejich soukromý život.

Muž je stále více vtahován do sféry soukromé, rodinné, aby zde plnil funkce, které dříve vykonávaly pouze ženy. To znamená, že role muže a ženy jsou v zásadě zastupitelné, zaměnitelné. [Maříková, H. 1999; s. 61]

Přestože dnes se partneři sami svobodně rozhodují, zda doma s dítětem zůstane matka nebo otec a podíl mužů během několika posledních let stoupá, jejich celkový podíl je zanedbatelný.

3. Vliv rodičů na dítě

Tématem druhé kapitoly jsou vlivy rodičů na dítě. Tato kapitola se nejprve zabývá samotným pojmem dětství, poté se zmiňuje o čtyřech psychologických teoriích vzniku pohlavních rozdílů a nakonec přibližuje některé genderové signály, kterým jsou děti vystavovány již ve velmi nízkém věku.

Až do šestnáctého století se nijak zvlášť nevymezuje pojem dětství. Po skončení základní péče o dítě se dítě stávalo tzv. „malým dospělým“. To znamená, že podle svých možností se stávalo pracovníkem, řemeslníkem, odcházelo do služby apod. Asi jen málokdo z nás si dokáže představit, že by měl v 7 letech odejít do placeného zaměstnání a vykonávat stejnou práci jako dospělý. Až v renesanci se mění celkový pohled a postoj k dětem. Přispěla k tomu zejména povinná školní docházka, která vedla k tomu, že dětství jako období her a školních povinností se tak prodloužilo.

Havlík a Koťa se zmiňují v zásadě o dvojitěm chápání dětství v moderní společnosti. První na dětství pohlíží jako na přechod ze světa her do světa zodpovědnosti a druhé říká, že děti mají také své starosti a povinnosti především v dětských kolektivech mezi svými vrstevníky.

“Jedno dětem připisuje bezstarostnost, bezprostřednost, hravost, důvěřivost, nekompetentnost, spontánnost atd. Dospělost je prý instrumentální, racionální, funkcionální, zodpovědná. Socializace je přechodem z jednoho stavu do druhého, předmětem diskuse je jen to, zda dítě zapojit do světa dospělých co nejdříve (vyvarovat ho „šoku dospívání“), nebo je naopak co nejdéle tomuto světu vzdalovat. Druhé pojetí chápe dětství jako dobu instrumentálnosti, funkcionálnosti, starostí, povinností apod., avšak vztažených spíše ke světu dětí, který je vícevrstevný. Zahrnuje sféru fantazie, je světem přítomnosti a budoucnosti. Je pro nás ovšem v každém případě samozřejmé, že dítě je objektem péče dospělých, své role (a starosti) rozehrává na hřišti a v dětských kolektivech, má povinnost žáka.“ [Havlík, R.; Koťa, J. 2002; s. 50]

Významným problémem dětstvím je osvojování mužských a ženských rolí. Podle Havlíka a Koti se v jejich vymezení promítají rozdíly biologicky podmíněné v těsném sepětí se sociokulturními. [tamtéž. 2002; s. 54]

Karsten rozlišuje čtyři psychologické teorie vzniku a vývoje pohlavních rozdílů. Patří mezi ně teorie utvrzování, teorie napodobování (imitační), teorie ztotožnění (identifikační) a teorie poznávání (kognitivní). Každá z nich má však jen omezený dosah.

➤ **Teorie utvrzování**

Chlapci a děvčata jsou již od nejútlejšího věku utvrzováni v takových způsobech chování, které společnost považuje za přiměřené jejich pohlaví. Od chlapců a dívek je očekáváno rozdílné chování. Rodiče a další blízké osoby se chovají jinak k chlapcům a jinak k děvčatům. Na chlapce a dívky působí v příslušném směru rozdílné chování blízkých osob. [Karsten, H., 2006, s.33]

➤ **Teorie napodobování**

Dítě se chová podle rodičovského vzoru. Napodobuje rodiče stejného pohlaví – syn otce, dcera matku.

➤ **Teorie ztotožnění**

„Proces identifikace s rodičem však probíhá jednoduše jen tam, kde se dítě s rodičovským vzorem ztotožnit mohlo a chtělo. Rodič je nejen bytost milující, ale i autorita. Dítě je na něm závislé velmi dlouho. Proto rodičovská postava nutně vzbuzuje city dvojznačné. Skoro nikdo se s rodičem neztotožní slepě, skoro každý s rodičem vede dialog.“ [Matoušek, O. 2003; s. 62]

Podle Matouška nepřítomnost rodičovského vzoru znamená pro dítě vážný hendikep. Když je rodič v rodině přítomen, ale svou úlohu nezastává přiměřeně, je-li například otec alkoholik nebo matka postižena endogenní depresí. S laskavým, vstřícným rodičem se dítě ztotožní snadněji než s rodičem odmítavým, trestajícím. [Matoušek, O. 2003; s. 62]

➤ **Teorie poznávání**

„Dítě postupně získává schopnost rozlišit a přiřadit jednoznačně k jednomu nebo druhému pohlaví nejen sebe, ale také osoby ve svém okolí. Jako záchytné body mu slouží v raném dětství především vnější znaky jako oděv, hlas, tělesná stavba apod., později přibývají rozlišovací znaky jako způsob chování, záliby a druh zaměstnání, postoje a názory.“ [Karsten, H., 2006, s.41]

„Není pochyb o tom, že dítě se od rodiče stejného pohlaví učí chování ve vztahu k příslušníkům pohlaví opačného. (...) Je prokázáno, že otcové zvyšují „ženskost“ svých dcer tím, že je odměňují za jejich ženské projevy – závislost, pasivita a podrobnost. I matky pozitivně podmiňují u synů chování tradičně „mužské“. Obojí platí více pro raný vývoj dětí než pro postoj rodičů k dětem školního věku. Dítě si ovšem z původní rodiny nepřináší pouze obraz izolovaného rodičovského vzoru. Dítě rovněž sleduje rodiče v interakci se všemi členy širší rodiny i osobami nepříbuznými. Může se tedy vtisknout do paměti celé scénáře, v nichž má obvykle přidělenou roli, s níž se ztotožnilo.“ [Matoušek, O.; 63:2003]

Děti jsou vystavovány genderovým signálům již ve velmi útlém věku. Podle Rennzetiho a Cukrana rodičovské generové stereotypy zůstávají víceméně neměnné. Rodiče spojují s pohlavím svého dítěte specifické rysy charakteru a chování a vynakládají značné úsilí, aby ostatní lidé byli schopni bezpečně určit pohlaví dítěte.

„Tělesné proporce totiž často nebývají dostatečnou náповědou: rozpětí váhy novorozených chlapců a dívek, jejich délky, množství vlasů, míry bdělosti i intenzity tělesné aktivity se totiž spíše kryjí než liší. Aby rodiče zabránily mýlce, používají rodiče především dětské oblečení.“ [Rennzetti, C.; Cukran, D.; 2003:108]

Chlapce rodiče oblékají do tmavších odstínů barev, nosí oblečení s obrázky filmových hrdinů, autíček a jiných dopravních prostředků, s vojenskou tematikou, zatímco dívky jsou oblékány do světlých barev, na oblečení mívají obrázky srdíček, květin, panenek.

Dítě je vlivem svého oblečení vybízeno k určitým typům aktivit a od jiných naopak odrazováno.

„Dívky v šatech plných volánků a krajek si sotva mohou dovolit účastnit se fyzicky náročných her, naopak chlapci jsou jen málokdy oblékáni způsobem, který by jim překážel ve fyzickém pohybu. Od chlapců se zkrátka očekává větší fyzická aktivita než od dívek a navyklý styl oblékání tomuto stereotypu odpovídá.“ [tamtéž; 110-111:2003]

Také výběr hraček je odlišný. Chlapcům se kupují především dopravní prostředky, tanky, zbraně a dívkám panenky, kočárky, nábytek pro panenky apod. Na druhou stranu je nutné podotknout, že existuje bezpočet hraček, o které mají zájem jak chlapci tak děvčata, ať už se jedná o plyšová zvířátka, nejrůznější skládačky nebo stavebnice.

„Promítají se však stereotypy ovlivněné představy rodič o jejich dětech přímo a nezbytně také do odlišných přístupů k výchově? Zeptáte-li se rodičů, zda se k synům a dcerám chovají odlišně čistě na základě jejich pohlaví, většina nejspíš odpoví ne.“
[tamtéž 2003; s. 110-111]

4. Práce v domácnosti

Tato kapitola hovoří o neplacené práci vykonávané v domácnosti. Definuje samotný pojem domácí práce a zaměřuje se na rozdělení rolí mezi mužem a ženou v rodině a teoriemi vysvětlujícími rozdělení práce v rodině.

„Práce v domácnosti je neplacená práce vykonávaná v domácnosti, která produkuje služby výhradně pro potřeby jejích členů.“ [Křížková, A. 2002; s. 152]

Mnozí z nás si pod tímto pojmem představí výčet nejrůznějších činností jako vaření, praní, žehlení, nakupování, úklid, drobné opravy, vynášení odpadků atd. Ale domácí práce nespočívá jen v tom, tyto rutinní činnosti téměř denně vykonávat, ale zahrnuje také určitou správu domácnosti. To znamená, že někdo v rodině vždy musí rozhodnout o tom, kdo jednotlivou práci bude vykonávat a také jakým způsobem.

Rennzetti a Cukran ve své knize uvádí dva důvody proč domácí práce není považována za skutečnou práci. Prvním z nich je skutečnost, že domácí práce není specializovaná.

„(...); podle některých odhadů zahrnuje až osmdesát různých činností. Navíc se opakuje a v jistém smyslu není nikdy hotová. Některé domácí práce ještě ani nejsou dokončeny a už je třeba je dělat znovu. To proto, že principem domácích prací je výroba pro okamžitou spotřebu.“ [Rennzetti, C.; Cukran, D. 2003; s. 231]

Druhý důvodem, proč se domácí práce nepovažuje za skutečnou práci, je to, že nemá pevně stanovenou dobu.

„Žena v domácnosti nemá volno téměř nikdy, ani o svátcích; vždyť kdo například připravuje velké sváteční hostiny? Práce v domácnosti se dále liší tím, že se mísí s láskou a starostí o druhého. Navíc je uzavřena v soukromí. Lidé vycházejí ze svých domovů a jdou do práce, kde se ocitají ve viditelné, veřejné sféře. Domácí práce se však vykonávají v izolaci domova a většinou se dělají, když jsou ostatní členové rodiny mimo domov (např. v práci nebo ve škole). Zřejmě hlavním důvodem, proč se práce v domácnosti nepovažuje za „skutečnou“ práci, je, že je neplacená. V naší společnosti se totiž status jedince – tedy jak si jej váží druzí lidé i on sám – často odvozuje od toho, kolik vydělává peněz.“ [Rennzetti, C.; Cukran, D. 2003; s. 231]

▪ Přístupy vysvětlující dělbu domácí práce

Současné rozdělení domácí práce je charakterizováno faktem, že většinu této práce vykonávají ženy, nezávisle na tom, zda jsou zaměstnané či ne. Na druhou stranu je potřeba dodat, že muži se do domácí práce zapojují výrazně více než v minulosti. Otázkou je, proč rozdělení domácí práce zůstává víceméně neměnné podle generových stereotypů. Existuje několik teorií, které tento stav vysvětlují.

Rozlišujeme tři přístupy, které vysvětlují dělbu práce v domácnosti. První skupinu tvoří ty, které dělbu práce vysvětlují na základě ekonomických principů. Patří mezi ně zejména perspektiva časové dostupnosti a omezení, perspektiva relativních zdrojů.

Teorie časové dostupnosti a omezení předpokládá, že dělba práce závisí na časových možnostech jednotlivých členů v rodině a jejich participací v placené práci. Členové domácnosti při rozdělování domácích prací sledují především společný užitek. Ten, který svůj čas soustřeďuje do sféry placené práce – svého kariérního růstu se na domácích pracích nebude podílet takovou měrou jako ten, jehož čas je méně placený, svůj čas investuje do rodiny. Teorie relativních zdrojů vychází z předpokladu, že členové v domácnosti se snaží co nejvíce snížit svůj podíl na domácí práci. Ten, který disponuje více ceněnými zdroji – například vzdělání, příjem, prestiž a podobně se bude na chodu domácnosti podílet nejméně. Jestliže budou zdroje stejné, rozdělení práce bude vyrovnané. [Chaloupková, J. 2005; s. 59-60]

Další teorie se mnohem výrazněji oprošťují od modelů racionální volby. Takovým přístupem je teorie genderové ideologie, která vidí rozdělení práce v domácnosti jako výsledek postojů, které vůči genderovým rolím v rodině mají partneři. Postoje mohou být jak tradiční, tak egalitaristické a jsou závislé jak na socioekonomickém statusu jedince, tak na jeho osobních názorech. Některé výzkumy ukazují, že muži s více egalitaristickým názorem na postavení žen ve společnosti také vykonávají více domácích prací. Souvislost mezi těmito dvěma jevy ale není zcela zřejmá a jiné výzkumy naopak silnější vztah mezi egalitaristickými názory mužů a jejich zapojením v domácnosti nevidí. [Bierzová, J. 2006; online in <http://www.genderonline.cz/view.php?cisloclanku=2006072206>]

Druhou skupinu tvoří přístupy jsou nazývány genderové neboli socializační. Na domácí práci dívají jako prostředek sloužící k symbolickému potvrzení genderové identity. Muži na ženy zaujímají rozdílné sociální role a musí čelit i rozdílným sociálním tlakům.

Distribuce zdrojů mezi partnery je sociálně podmíněna a ženy i muži jsou socializováni do různých rolí. S rolí žen je tradičně asociována zodpovědnost za provádění domácích prací a muži jsou naopak spojováni spíše s placeným zaměstnáním, což s sebou přináší i odlišnou míru zapojení do prací v domácnosti. [Chaloupková, J. 2005; s. 61]

Muži mají více moci a autority než ženy. Dělbá práce podle pohlaví ženy znevýhodňuje tím, že muž se angažuje ve veřejné sféře placené práce a podnikání, zatímco ženě je přisouzeno místo v soukromé sféře, tedy v rodině, v oblasti neplacené práce. Tím, že jediným, kdo vydělává, je muž, prohlubuje se závislost ženy na muži. Jedná se o závislost jak psychologickou, tak ekonomickou. [Maříková, H. 1999; s. 61]

Třetí skupinou jsou teorie, které poukazují na fakt, že dělbá práce musí být zkoumána v rámci širších ekonomických, sociálních a sociálně-politických kontextů, které určují postavení ženy a muže v rodině. [Chaloupková, J. 2005; s. 59-60]

Mužské a ženské role jsou konstruovány především sociálně. Proces socializace určuje rozdíly v chování obou pohlaví. Rozdíly mezi muži a ženami uvnitř kultury jsou závislé na odlišné socializaci příslušníků obou pohlaví. To znamená, že práce, které v některých kulturách vykonávají jen muži či jen ženami jsou v jiných kulturách vykonávány příslušníky opačného pohlaví. [Maříková, H. 1999; s. 60]

▪ **Časové zapojení do práce**

Podle výzkumu Jany Chaloupkové ženy věnují domácí práci týdně v průměru dvakrát více času než muži, a to ženy 23,5 hod, muži 11 hod 42 min, a vykonávají převážnou část domácích činností.

V průběhu jednotlivých fází rodinného cyklu se mění i nároky na domácí práce. Ženy domácími pracemi tráví podstatně více času, jsou-li v rodině děti. Naopak muži se po narození dítěte do péče o domácnost zapojují stejně jako před narozením dítěte, popřípadě méně a své časové investice soustředí většinou do placené práce a k ekonomickému zajištění rodiny. [Chaloupková, J. 2005; s. 62]

V rodině s předškolními dětmi je proto asymetrie časového zapojení do péče o domácnost mezi partnery nejvyšší, ženy v této fázi rodinného cyklu věnují domácí práci třikrát více času než jejich partneři [Křížková, A. 2000; s. 70].

Podle Iva Možného i páry, které vyjadřují podporu egalitární¹ dělby rolí, po narození dítěte, především po narození druhého dítěte, od tohoto modelu často ustupují a opouštějí představy o možnosti realizace dvoukariérového manželství. [Maříková, H. 2000; s. 116-117]

„Vedle množství času, který manželky a manželé tráví domácími pracemi, existují rozdíly i v typu prací, které doma dělají. Manželky obvykle zastanou většinu každodenních činností, jako je úklid a vaření; muži mají na starosti méně pravidelné a méně opakující povinnosti. Manželky například každý den, jednou či dvakrát, vaří pro celou rodinu. Manželé obvykle sekají trávník a dělají drobné opravy v domě, tedy práce, které je třeba dělat pouze příležitostně. Ženy pracují vzhledem k typu vykonávaných činností častěji pod časovým tlakem, zatímco muži mohou více rozhodovat o tom, kdy své domácí práce udělají.“ [Rennzetti, C.; Cukran, D. 2003; s. 232]

▪ Příjem

Co se týče příjmu partnerů, z logického hlediska by mělo platit, že čím vyrovnanější příjmy obou partnerů, tím vyrovnanější je rozdělení práce v domácnosti.

Stejně jako Chaloupková souhlasím s myšlenkou, že ten z partnerů, který přináší do rodiny menší příjem, vykonává větší podíl domácí práce. Bohužel z jejího výzkumu bylo zjištěno, že muži, kteří mají nižší příjem než jejich partnerka, se na domácí práci nepodílejí více než ostatní muži. [Chaloupková, J. 2005; s. 62]

Dle mého názoru je tato smutná skutečnost dána stereotypním nastavením gender rolí.

Tedy v případě, že muž dosahuje menšího příjmu než jeho partnerka, nemůžeme očekávat, že se bude automaticky podílet na práci v domácnosti. Pokles časového zapojení žen je v tomto případě zpravidla dáván do souvislosti s využíváním nejrůznějších forem placených služeb a produktů, které umožňují snížit vlastní objem práce v domácnosti. V českých domácnostech je ale využívání těchto placených služeb záležitostí spíše okrajovou. [Chaloupková, J. 2005; s. 62]

1 Pokud je mateřská fáze delší, žena kvalifikovanější a rozvoj oboru jejího zaměstnání dynamičtější, ztratí výpadkem z profese kontakt s jeho dynamikou a často je proto odsouzena k méně kvalifikované práci v oboru. Egalitární postoj vychází z toho, že každý má nárok na rovnost životních šancí. [Možný I. 2002;153-154]

▪ **Vzdělání**

Vztah mezi vzděláním a zapojením do domácí práce je složitější. S vyšším vzděláním snižuje čas, který ženy věnují domácí práci. Muži s vyšším vzděláním jsou častěji zastánci egalitárního rozdělení rodinných rolí, ale rovněž to, že se zapojují do činností spjatých s péčí o domácnost více než muži s nižším vzděláním. [Chaloupková, J. 2005; s. 63]

V české sociologii se touto problematikou zabýval Ivo Možný, který dokázal, že vysokoškolsky vzdělané páry se častěji odklánějí od tradičního modelu dělby rolí než naproti tomu rodiny dělnické.

„Skloubení rodiny a profese je v těchto rodinách obtížné, protože oba partneři jsou vystaveni silnějším tlakům a rolovým konfliktům. Tento tlak se podle Možného nevyhýbá ani partnerům pracovně vytížených žen, kteří jsou vedle nároků v profesní oblasti konfrontováni s očekáváním, že budou „egalitárními partnery“. [Chaloupková, J. 2005; s. 63]

Podle mého názoru by měla být domácí práce rozdělena rovným dílem mezi oba partnery.

Podle Možného ženy sice deklarují, že by bylo nespravedlivé, kdyby péče o domácnost nebyla rozdělena rovným dílem, ale zároveň při dělení na stejné díly podvědomě usilují o to, aby měl jejich podíl větší váhu. Analýzy časového zapojení do domácí práce v českých domácnostech v první polovině devadesátých let, které se soustředily na souvislost mezi socio-profesním postavením a objemem času, který věnují ženy péči o domácnost, nenalezly významné rozdíly. Nepotvrdilo se, že by např. podnikatelky nebo vysoce kvalifikované pracovnice věnovaly domácí práci méně času než ženy s nižším socio-profesním statutem. [Chaloupková, J. 2005; s. 63]

5. Postoje k dělbě domácích pracích

Tato kapitola přibližuje postoje mužů a žen na problematiku rozdělení práce v domácnosti.

Někteří muži a ženy nezávisle na vzdělání, časovém zapojení a sociálním postavení uznávají zastupitelnost rolí v rodině a domácnosti.

„Jedna z žen k tomu řekla: „Nijak se nerozlišovalo, jestli koupání je práce pro ženskou nebo pro chlapa, bylo to úplně jedno. To trvá do dneška s tím, že povinnosti se mění...“ Podle jednoho z oslovených mužů: „...taky jsme se nebavili o tom, co je ženská a co je mužská práce. Bylo to potřeba udělat a někdo to udělat musel...““ [psáno kurzívou, Maříková, H. 2000; s. 116]

Podle Iva Možného se vysokoškolsky vzdělané páry častěji odklánějí od tradičního modelu dělby rolí než naproti tomu rodiny dělnické. Ženy sice deklarují, že by bylo nespravedlivé, kdyby péče o domácnost nebyla rozdělena rovným dílem, ale zároveň při dělení na stejné díly podvědomě usilují o to, aby měl jejich podíl větší váhu. Nepotvrdilo se, že by např. podnikatelky nebo vysoce kvalifikované pracovnice věnovaly domácí práci méně času než ženy s nižším socio-profesním statutem. [Chaloupková, J. 2005; s. 63]

Nicméně i ve skupině vysokoškoláků se objevuje názor, že ženě v první řadě je dána úloha rodinná, to znamená, že se má starat o domácnost a pečovat o děti.

Jeden vysokoškolák k tomu řekl: „Já myslím, že ta zastupitelnost je normální, ale asi bych si dával pozor na nějakou nivelizaci. To by potom zavánělo něčím umělým kdybychom se tvářili, že tatínek může být každou chvíli maminkou a tak. To tak není.“ [psáno kurzívou, Maříková, H. 2000; s. 116]

Některé ženy přijímají tradiční dělbu rolí jen proto, že si myslí, že muž není schopen zvládnout péči o děti a domácnost.

„...Muž péči o dítě a domácnost taky zvládne, ale pro mě nepřijatelným způsobem. Takže mám pocit, že nechce roli hospodyně převzít.“ [psáno kurzívou, Maříková, H. 2000; s. 116]

Muži a ženy mají také odlišnou představu o tom, co znamená „být uklizeno“. Nechuť dělat domácí práce je u mužů dost tolerována.

„Mám pocit, že jakýkoli chlap nerad uklízí, ale to je o něčem jiném. Když se třeba po týdně vrátím, tak se dívám, jak může mít dítě takhle špinavé...Ale to je věc úplně jiná.

Oni totiž společně v pohodě fungují. Dokonce mám pocit, že svému muži závidím, že v momentě, kdy jsme doma s dětmi, tak já začnu mít podlahu, protože mi to přijde nezbytně nutné a on si s nimi vezme tempéry a malují.“ [psáno kurzívou, Maříková, H. 2000; s. 117]

Většina žen považuje pomoc svého partnera za nedostačující, vadí jim nepravdelnost s jakou se muži angažují na domácích pracích i to, že vykonávají pouze některé druhy činností. I v případě, že mají oba partneři stejně náročné povolání, žena se na domácích pracích podílí výrazně více než muž. [Maříková, H. 2000; s. 118]

„Žena je vnímána jako jediná bytost odpovědná za chod a fungování domácnosti. Toto pojetí v sobě neobsahuje žádný aspekt partnerství, partnerského způsobu života. Existence mimo domácnost je přisuzována téměř výlučně muži, zatímco existence ženy je tradičně spojována s domácností a dětmi. Na druhé straně je třeba dodat, že ženy samy často o „angažovanost“ muže v rodině nestojí a chápou svého manžela v lepším případě jen jako „pomocníka“, nikoli jako partnera. Tímto postojem mohou stvrzovat svou „nadvládu“ nad domácností, nad celou privátní sférou a udržovat si tak v ní svou mocenskou pozici.“ [Maříková, H. 2000; s. 120]

6. Výzkum

Tato kapitola se zabývá výzkumem realizovaným pro účely bakalářské práce. Jsou zde uvedeny cíle výzkumu, hypotézy, metodologie, podrobná analýza výsledků, které byly zjištěny, potvrzení či vyvrácení hypotéz a závěr výzkumu. Pomocí dotazníkového šetření jsem si tak na malém souboru respondentů ověřovala zkoumatelnost problému. Reprezentativní vzorek tvořilo sto respondentů, žáků Střední obchodní školy v Kolíně.

▪ Cíle výzkumu

Výzkum je zaměřen na situaci dětí v rodinách z hlediska rozdělení rolí. Cílem výzkumu je tedy zjistit jak se děti podílejí na povinnostmi v domácnosti z hlediska pohlaví a přebírají-li role svých rodičů? Cílem je také zjistit zda děti toto rozdělení považují za spravedlivé.

▪ Hypotézy

H 1: Podle výzkumu Jany Chaloupkové ženy věnují domácí práci týdně v průměru dvakrát více času než muži, proto předpokládám, že i dívky nad domácími pracemi stráví více času než chlapci. ²

H 2: Ženy vykonávají převážnou část domácích činností, proto předpokládám, že i dívky na rozdíl od chlapců se budou v domácnosti více angažovat.

H 3: Jelikož dle výzkumu Maříkové muži i ženy mají odlišnou představu o provedení jednotlivých domácích činností, zejména o tom, co znamená být uklizeno, předpokládám tedy, že i chlapci budou uklízet výrazně méně než dívky. ³

H 4: Jelikož předpokládám, že dívky se do domácích činností zapojují více než chlapci, z toho soudím, že také většina dívek bude dělbu domácí práce v rodině hodnotit jako nespravedlivou.

H 5: Podle Iva Možného vysokoškolsky vzdělané páry častěji odklánějí od tradičního modelu dělby rolí než naproti tomu rodiny dělnické, předpokládám, že děti, které mají oba rodiče vysokoškolsky vzdělané, se na domácí práci budou podílet rovnoměrněji

² Zdroj: Chaloupková J. (2005). „*Faktory ovlivňující dělbu práce v českých domácnostech*“. Vol.41, No.1, Pp.57-77 in *Sociologický časopis*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

³ Zdroj: Maříková, H. (2000). „*Proměny současné rodiny*.“ Sociologické nakladatelství (Slon), Praha.

než děti z ostatních rodin, to znamená, že chlapci a dívky z těchto rodin budou nad domácími pracemi trávit stejně času.⁴

▪ Metodologie

Pro výzkum jsem zvolila kvantitativní metodu, konkrétně standardizovaný dotazník, který byl respondentům osobně předáván a měl podobu jak uzavřených tak otevřených otázek. Výběr vzorku jsem si stanovila na 100. Pro sledování cíle výzkumu jsem si stanovila pět hypotéz, které mají být potvrzeny či vyvráceny pomocí uzavřených a otevřených otázek v dotazníku, či pomocí dostupných statistik.

Otázka zjišťující pohlaví respondentů je nejenom identifikační, ale slouží také jako podklad pro hypotézu konstatující, že většinu domácích prací vykonávají dívky, které zároveň nad těmito činnostmi stráví nejdéle času.

Ke druhé otázce se nevztahuje žádná hypotéza, věk respondentů slouží pouze jako identifikační údaj.

Třetí a čtvrtá otázka slouží jako podklad k hypotéze, která předpokládá, že čím vyšší vzdělání rodičů, tím více se jejich děti rovnoměrněji podílí na domácích pracích.

Pátá otázka slouží ke zjištění, kolik hodin týdně respondenti průměrně stráví jednotlivými domácími činnostmi a zároveň jako podklad k hypotéze, že na domácích pracích se podílejí více dívky než chlapci a zároveň také nad těmito činnostmi stráví více času.

Šestá otázka zjišťuje kdo nejvíce vykonává jednotlivé domácí práce. Slouží také k ověření hypotézy, že chlapci uklízejí výrazně méně než dívky.

Poslední otázka hodnotí spravedlnost dělby domácí práce.

▪ Sběr dat

Sběr dat probíhal na Střední obchodní škole v Kolíně, která byla vybrána na základě její ochoty spolupracovat. Ke sběru dat jsem použila dotazníkové šetření, kde byl dotazník respondentům osobně předáván. Dotazník měl 7 otázek, které byly jak otevřené tak uzavřené. Dotazník byl dobrovolný, vyplňovaly ho pouze ty děti, které o to projevily zájem. Pro zajištění anonymity dětí byla spolu s dotazníkem rozdána obálka, do které respondenti své vyplněné dotazníky vkládaly a následně ji zalepovaly.

⁴ Zdroj: Možný, I. (1983). „Rodina vysokoškolsky vzdělaných manželů.“ Brno: Univerzita J. E. Purkyně.

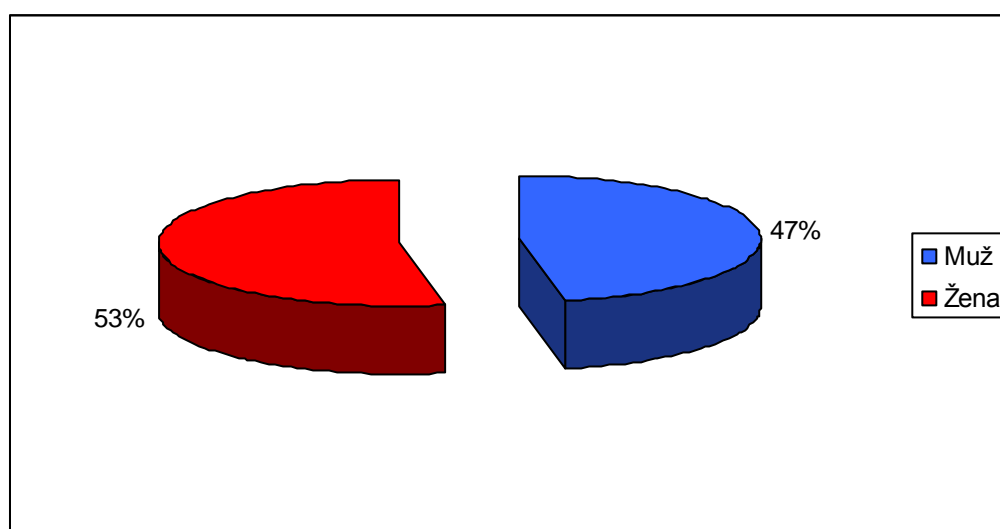
Po domluvení všech realizačních podmínek, jak z mé strany, tak i ze strany školy, jsem mohla začít se sběrem dat. Výzkum se uskutečnil v průběhu měsíce května 2009. Bylo vybráno 100 vyplněných dotazníků.

▪ **Analýza výsledků**

Výsledky výzkumu jsou řazeny v pořadí otázek v dotazníku. Jsou prezentovány v tabulkách a grafech.

Graf č. 1

Struktura výběrového souboru respondentů dle pohlaví

Zdroj: vlastní výzkum

Výzkumu se zúčastnilo 100 respondentů, z nichž bylo 47 mužů a 53 žen.

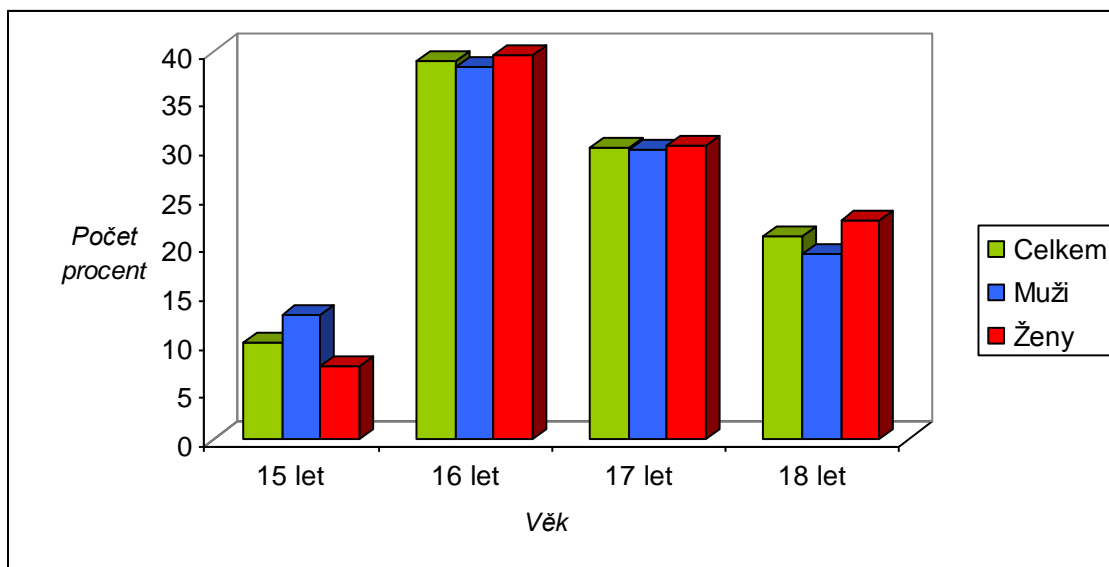
Nejpočetnější skupinu tvořila věková kategorie 16 let v počtu 39 respondentů, nejmenší skupinou byla kategorie 15 let v počtu 10 respondentů. Věkové složení respondentů je do jisté míry ovlivněno tím, že výzkumu se zúčastnili pouze ti, kteří o to projevili zájem.

Počty respondentů ve všech kategoriích byly skoro vyrovnané (viz. graf č. 2). Téměř 40% dívek a 38% chlapců bylo šestnáctiletých, tvořili tedy nejpočetnější skupinu respondentů. O něco méně početnější byla druhá kategorie složená z 30% chlapců a

z 30% dívek. Nejméně se výzkumu zúčastnilo patnáctiletých. Tato skupina je zastoupena 7,5% dívek a téměř 13% chlapců (viz. tabulka č. 1 v příloze).

Graf č. 2

Věkové složení respondentů podle pohlaví

Zdroj: vlastní výzkum

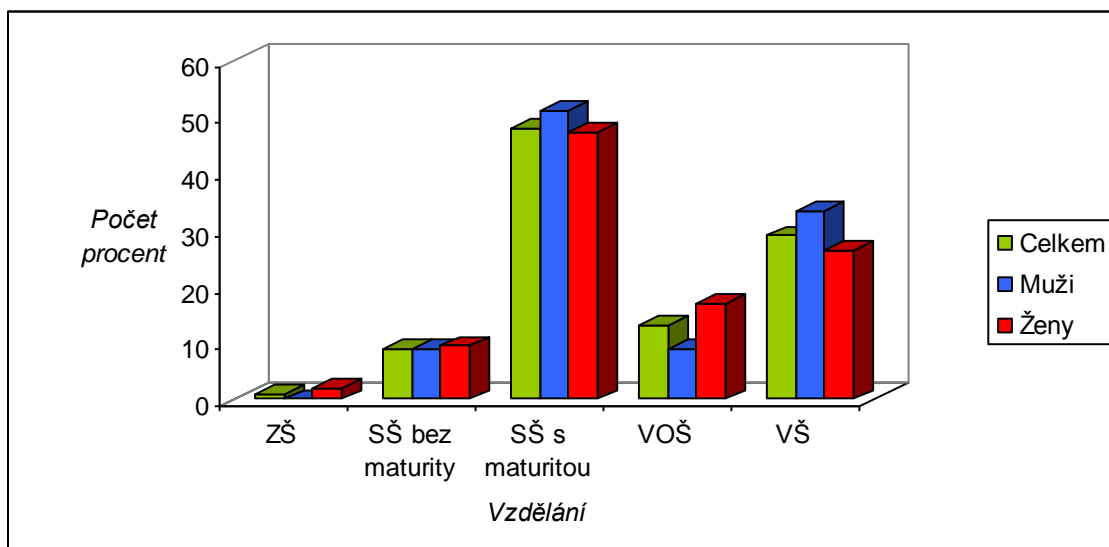
Nejvyšší dosažené vzdělání matek je, dle mého očekávání, středoškolské s maturitou, zastupuje ho 48% matek respondentů. Vysokoškolské vzdělání má 29% matek, vyšší odborné vzdělání 13% a středoškolské bez maturity 9%. Zbýlé 1% tvoří matky se základním vzděláním a to v počtu 1 (viz. tabulka č. 2 v příloze).

Z grafu č. 3 je patrné, matky dívek jsou o něco více vzdělanější než matky chlapců. Avšak z výzkumu vyplývá, že pohlaví dítěte nemá vliv na vzdělání matky. Možný vliv bychom mohli nalézt ve věku matek, nicméně tento údaj nebyl výzkumem zjišťován.

Z grafu č. 3 a 4 je vidět, že otcové jsou o něco více vzdělanější než matky. Jejich největší zastoupení najdeme u středoškolského vzdělání s maturitou, a to v počtu 53% z dotázaných.

Graf č. 3

Nejvyšší dosažené vzdělání matek podle pohlaví respondentů

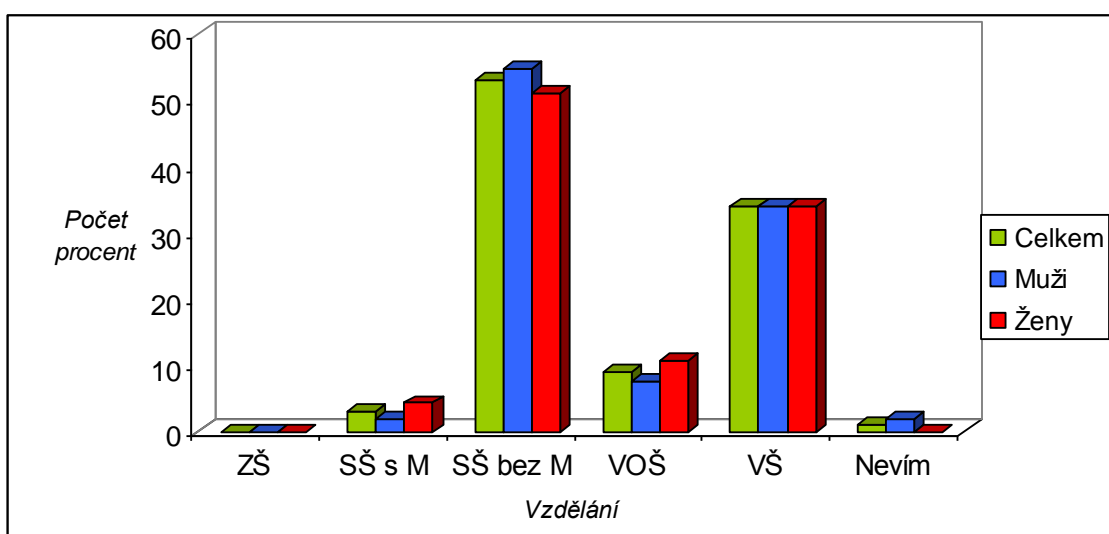

Zdroj: vlastní výzkum

Významného procenta dosahují také vysokoškolsky vzdělaní otcové, tedy 34%. Nejmenší zastoupení nalezneme ve skupině se základním a středoškolským vzděláním bez maturity. Překvapivě 1 respondent vzdělání svého otce nevěděl.

Graf č.4

Nejvyšší dosažené vzdělání otců z hlediska pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Z hlediska pohlaví se hodnoty mezi otci chlapců a otci dívek větších rozdílů nedosahují. Středoškolsky vzdělaní otcové chlapců, tvořeny téměř 55%, mají nepatrnou převahu nad otci dívek v této kategorii. Žádné zastoupení není ve skupině se základním vzděláním.

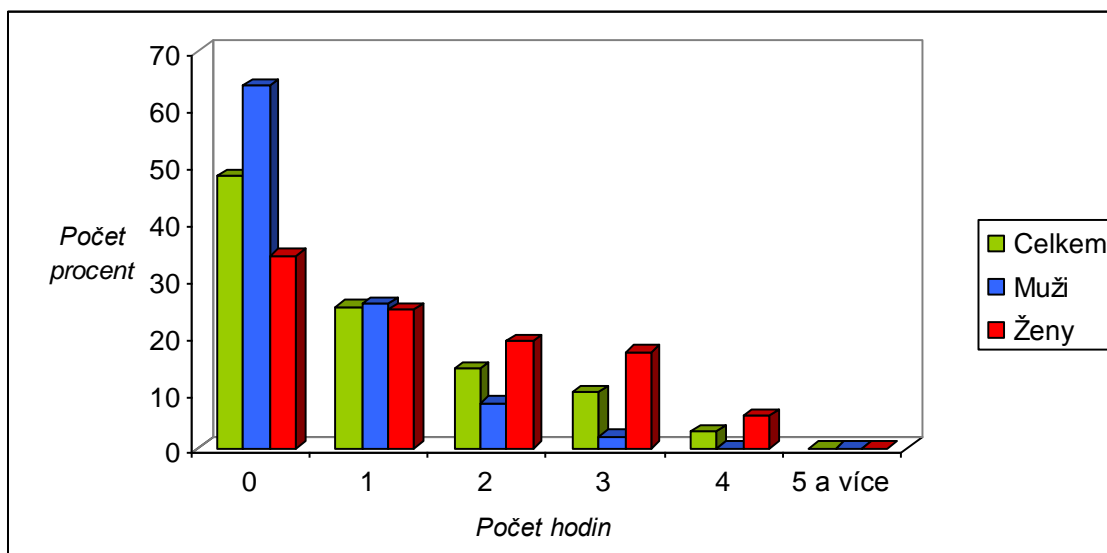
Respondenti se také vyjadřovali k otázce, která se týkala domácích prací a uváděli dobu, kterou stráví výkonem některých činností.

Téměř polovina respondentů prádlo nepere. Čtvrtina stráví nad praním prádla 1 hodinu týdně, dalších 14% dotázaných asi 2 hodiny týdně. Zbylé procento žáků nad domácími pracemi stráví více jak 3 hodiny týdně (viz. tabulka č. 4 v příloze).

Drtivá většina chlapců, jak jsem předpokládala, prádlo vůbec nepere. 25% chlapců stráví praním asi 1 hodinu týdně, ve zbylých kategoriích zaujímají nepatrné procento. Naproti tomu dívky se do této činnosti zapojují výrazně více. Čtvrtina dívek pere hodinu týdně, téměř pětina 2 hodiny týdně a 17% dokonce 3 hodiny týdně. Prádlo nepere pouze 34% dívek.

Graf č. 5

Doba strávená nad praním prádla podle pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

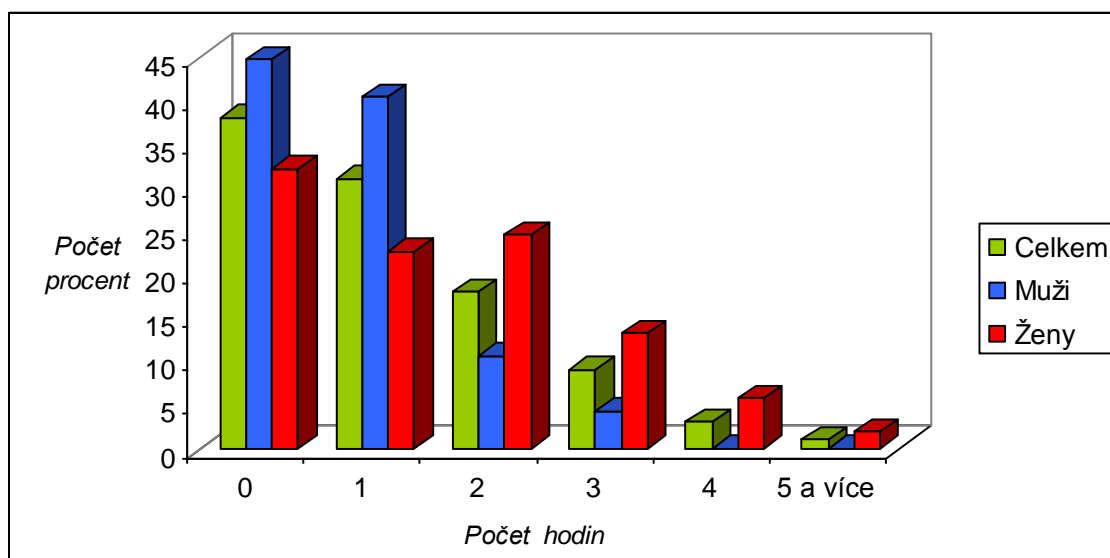
Z výzkumu vyplývá, že respondenti o něco více vaří než perou prádlo. Nejpočetnější skupinu, tj. 40%, tvoří ti, kteří vůbec nevaří. Téměř třetina vaří asi 1 hodinu týdně a

pětina dokonce 2 hodiny týdně. Ostatní kategorie jsou zastoupeny v mizivých hodnotách, jeden respondent dokonce uvedl, že vaří nejméně 5 hodin týdně.

Co se týče pohlaví vaří 55% chlapců a 68% dívek. Z toho tedy vyplývá, že dívky vaří více než chlapci. Dívky mají také větší zastoupení v posledních čtyřech kategoriích. (viz. tabulka č. 5 v příloze).

Graf č. 6

Doba strávená nad vařením podle pohlaví respondentů

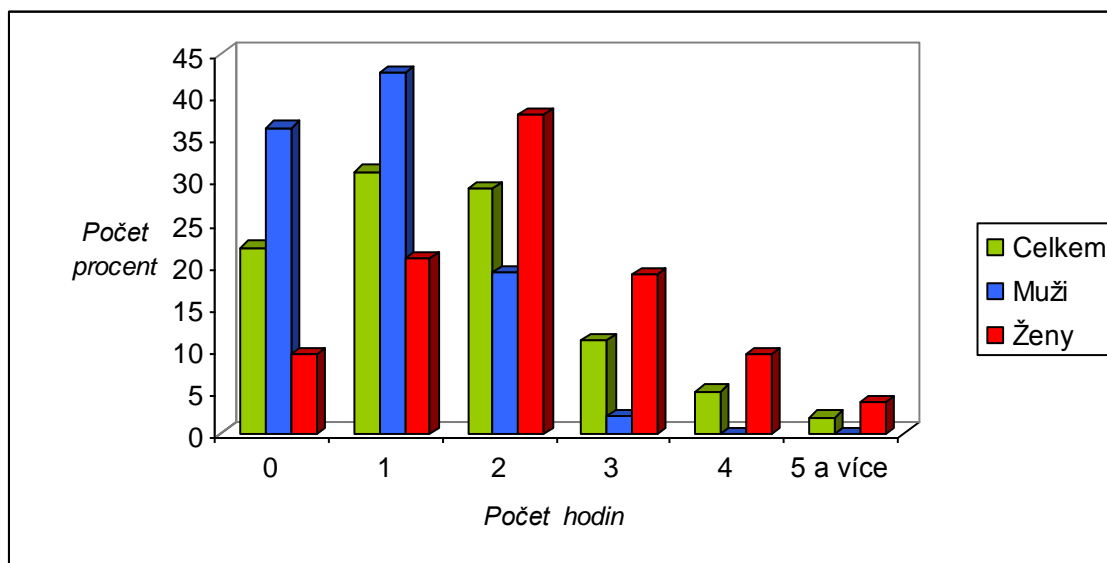
Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu č. 7 je patrné, že čtyři pětiny dotázaných uklízí. Největší zastoupení zaujímá asi 30% respondentů, jenž uklízí hodinu týdně. Stejného procenta dosahují i ti, kteří uklízejí 2 hodiny týdně.

Dívky uklízejí více než chlapci. Nejvíce dívek uklízí 2 hodiny týdně, nejvíce chlapců hodinu týdně.

Graf č. 7

Doba strávená nad úklidem podle pohlaví respondentů

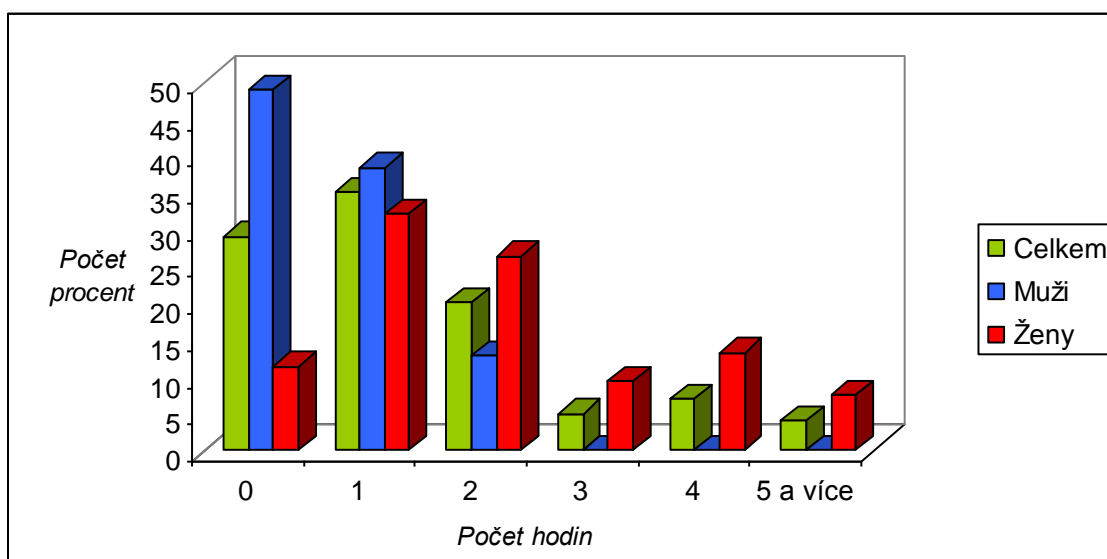

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že více jak dvě třetiny respondentů nakupují. 35% z nich nad touto činností stráví asi hodinu týdně, pětina pak 2 hodiny týdně. 4% respondentů uvedli, že nakupují více jak 5 hodin týdně.

Graf č. 8

Nakupování podle pohlaví respondentů

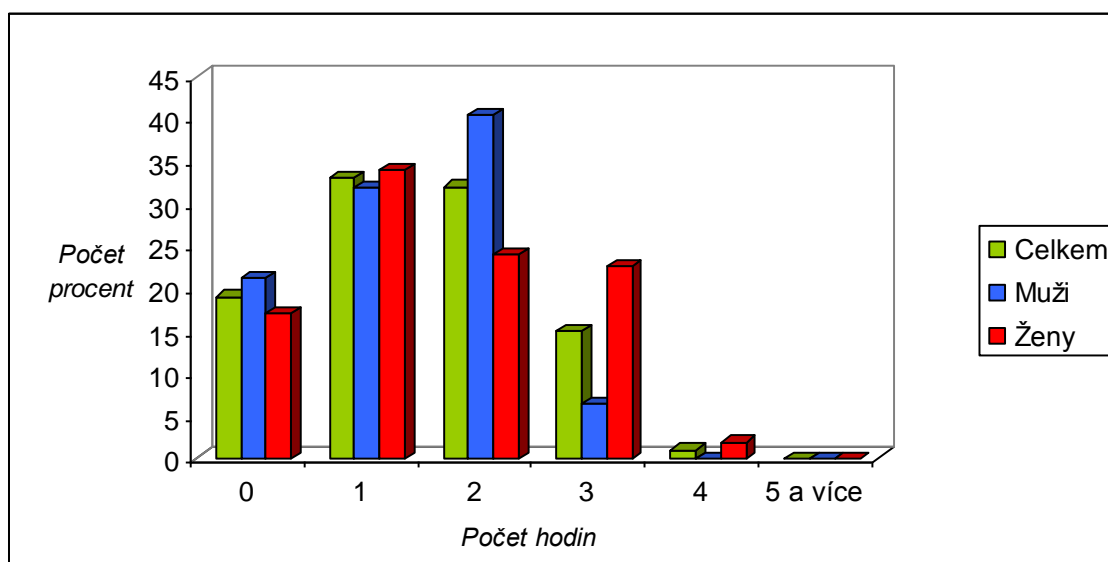
Zdroj: vlastní výzkum

Podle mého očekávání, polovina chlapců vůbec nenakupuje a téměř 40% chlapců uvedlo, že nakupování jim zabere asi 1 hodinu týdně. Dívky jsou v této činnosti mnohem aktivnější. Třetina z nich uvedla, že nakupuje hodinu týdně, téměř stejně tolik pak 2 hodiny týdně a dokonce pětina dívek nakupováním stráví více jak 4 hodiny týdně. Pouze 11% z nich nenakupuje.

Další domácí práci, na kterou respondenti odpovídali, bylo mytí nádobí. Třetina dotázaných uvedla, že myjí nádobí 1 hodinu týdně, druhá třetina tráví nad touto činností 2 hodiny týdně a téměř 20% dětí nádobí vůbec nemyje.

Graf č. 9

Doba strávená nad mytím nádobí podle pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Na mytí nádobí se chlapci podílejí téměř stejnou měrou jako dívky. Nejvíce chlapců, tj. 19 (viz. tabulka č. 8 v příloze) myje nádobí 2 hodiny týdně a nejvíce dívek, tedy 18 (viz. Tabulka č. 8 v příloze) 1 hodinu týdně. 20% dívek nad mytím stráví 3 hodiny týdně a 17% nádobí nemyje vůbec. Na druhé straně 21% chlapců nádobí nemyje a třetina myje hodinu týdně, jak je uvedeno v grafu č. 9.

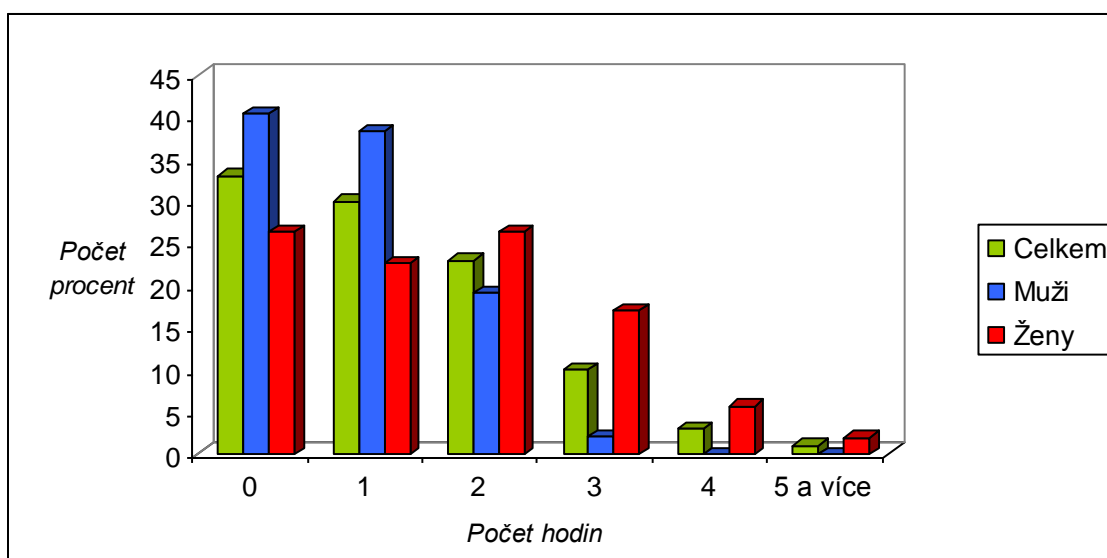
Poslední domácí práci v dotazníku bylo vysávání či vytírání. Jak je vidět v grafu č. 10, třetina dotázaných dětí vůbec nevytírá, stejné procento vytírá či vysává 1 hodinu

týdně a více než pětina respondentů tato činnost zabere 2 hodiny týdně. Zbýlé procento pak připadá na ty, co nad touto prací stráví více jak 3 hodiny týdně.

Z níže uvedeného grafu vyplývá, že v jednotlivých kategoriích mají dívky docela rovnoměrné zastoupení, pětina z nich vytírá 1 hodinu týdně, pětina 2 hodiny týdně, téměř třetina nevytírá a více jak pětina se na této práci angažuje více než 3 hodiny. Na druhé straně 40% chlapců vůbec nevytírá a téměř stejné procento vytírá či vysává 1 hodinu týdně. Dívky tedy vytírají či vysávají více než chlapci.

Graf č. 10

Doba strávená nad vytíráním či vysáváním podle pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

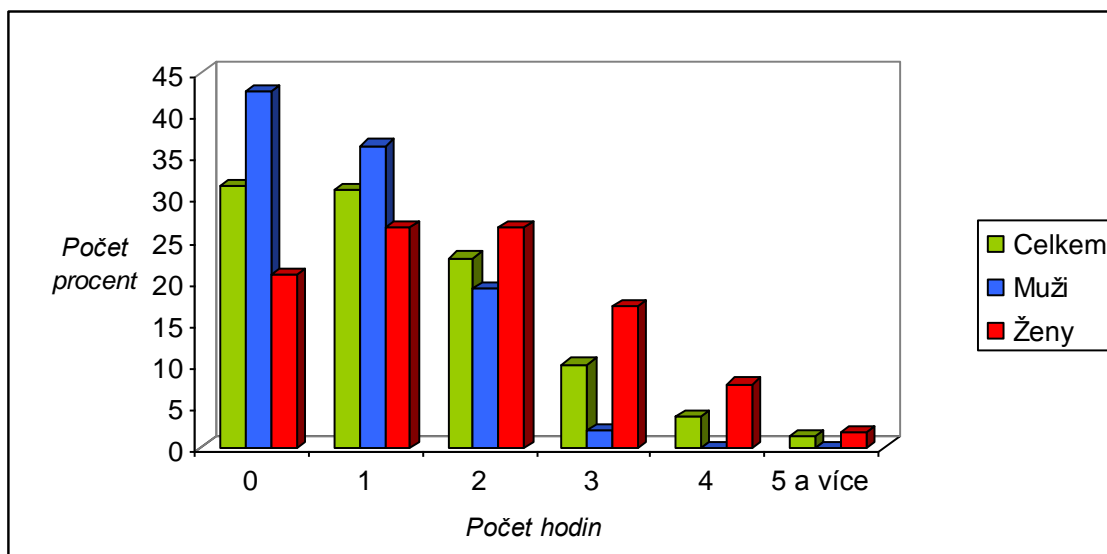
Celkem respondenti nad domácími pracemi stráví průměrně 1 hodinu 45 minut, třetina z nich doma dokonce vůbec nepomáhá. Více pracují dívky, ty nad domácími pracemi stráví více jak 2 hodiny týdně, narozdíl od chlapců, kteří pomáhají méně než hodinu a půl týdně (viz. tabulka č. 10 v příloze).

Graf č. 11 zobrazuje poměry mezi pohlavími. Je zřejmé, že největší zastoupení je v kategorii 1 hodina 2 hodiny týdně, přičemž dívky mají převahu v 2 hodinách týdně a chlapci v 1 hodině týdně.

Zde je nutné dodat, že více jak 40% chlapců v domácnosti vůbec nepomáhá.

Graf č. 11

Doba strávená nad domácími pracemi celkem podle pohlaví respondentů

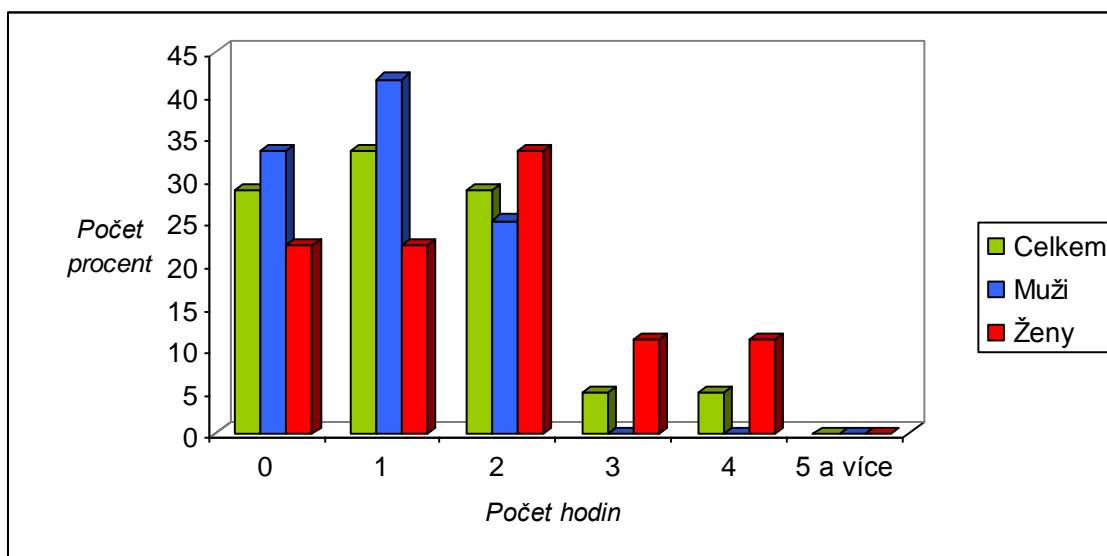

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu bylo dále zjištěno, že v rodinách, kde jsou oba rodiče vysokoškolsky vzdělaní, se děti na domácích pracích podílí obdobně jako v ostatních rodinách (viz. graf č. 12).

Graf č. 12

Doba strávená nad domácími pracemi celkem u vysokoškolsky vzdělaných rodičů respondentů podle pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Třetina chlapců a pětina dívek z těchto rodin vysokoškoláků doma vůbec nepomáhá. Respondenti z rodin vysokoškoláků nad domácími činnostmi průměrně stráví 1 hodinu 40 minut, z toho chlapci průměrně pracují 1 hodinu 25 minut a dívky přibližně 2 hodiny týdně (viz. tabulka č. 17 v příloze). Je tedy jasné, že vzdělání rodičů, nemá vliv na zapojení dětí do práce v domácnosti. Dívky, stejně jako v ostatních rodinách, pracují více než chlapci.

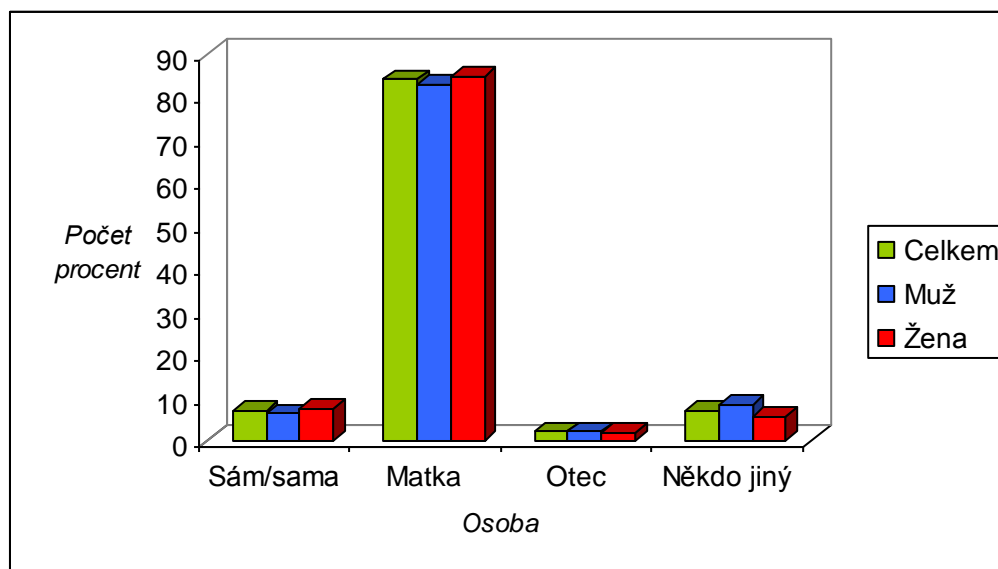
Výzkum dále zjišťoval otázku dělby domácí práce, kdo nejčastěji vykonává jednotlivé domácí práce.

Z níže uvedeného grafu vyplývá, že ve více jak třech čtvrtinách rodin pere prádlo matka, 7% připadá na děti a pouhé 2% na otce. Stejně procento jako na děti připadá i na jejich sourozence, babičky, tety nebo hospodyně dohromady (viz. tabulka č. 19 v příloze).

Výzkum dále prokázal, že matky chlapců perou prádlo nepatrně více než matky dívek (viz. tabulka č. 18 v příloze).

Graf č. 13

Praní prádla podle pohlaví respondentů

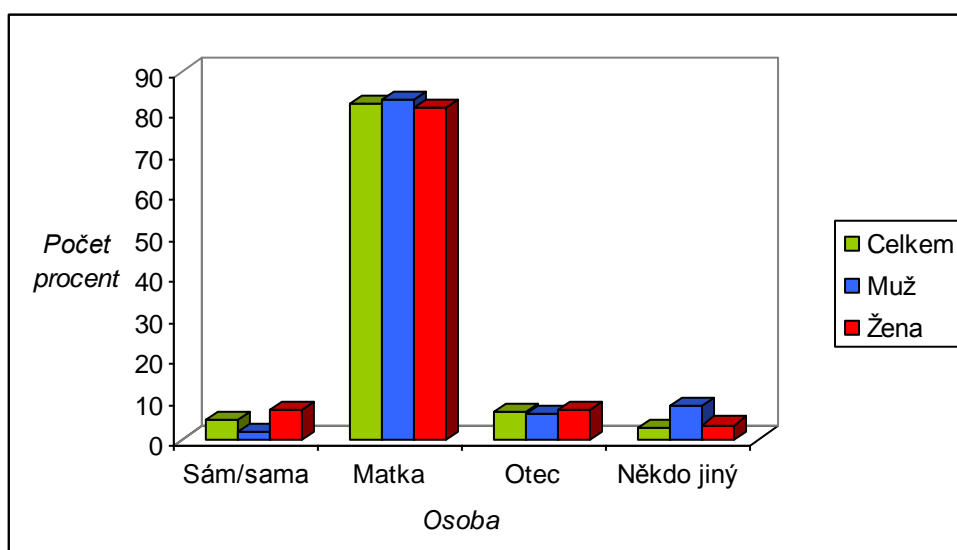

Zdroj: vlastní výzkum

Z výzkumu dále vyplývá, že v drtivé většině rodin matky také vaří. 7% respondentů uvedlo, že nejčastěji vaří otcové, menší procento pak připadá na sourozence, babičky a v jednom případě na hospodyně (viz. tabulka č. 21).

Graf č. 14

Vaření podle pohlaví respondentů

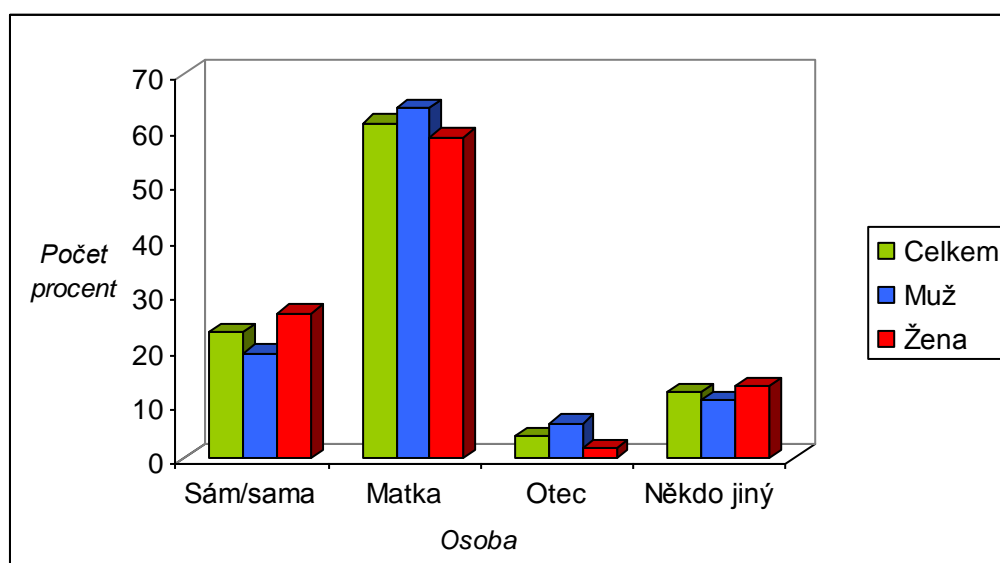

Zdroj: vlastní výzkum

Z hlediska pohlaví respondentů vyplývá, že dívky vaří nepatrně více než chlapci. Také matky dívek vaří více než matky chlapců. Téměř 9% chlapců uvedlo, že za v jejich rodině vaří buď hospodyně, babička nebo sourozenec.

Graf č. 15

Uklízení podle pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

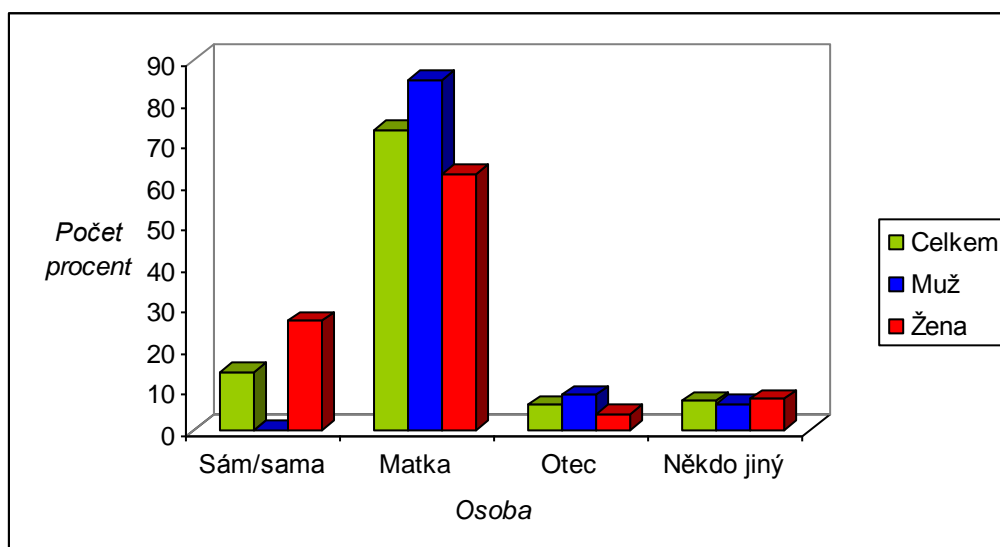
Jak je patrné z grafu č. 14 a 15, na uklízení se děti podílejí výrazně více než na vaření. Matky uklízejí v 61% rodinách, děti sami pak více než v jedné pětině domácnostech. Otcové uklízejí pouze ve 4%. Zbylý podíl patří sourozencům respondentům a v jednom případě hospodyni.

Z hlediska pohlaví respondentů 26% dívek uklízí, na rozdíl od chlapců, nejčastěji samo. Chlapci uvedli, že uklízí ve 19% domácností. Není tedy překvapivé, že matky chlapců se na úklidu podílí o 5% více než matky dívek. Zajímavé je, že také i otcové chlapců uklízí více než otcové dívek, současně ovšem platí, že otcové dívek stejně jako otcové chlapců se do této činnosti takřka nezapojují (viz. tabulka č. 22 v příloze).

Skoro ve třech čtvrtinách rodin nakupuje převážně matka. Ze 14% nakupují děti sami. Jak je patrné z níže uvedeného grafu, otcové téměř nenakupují.

Graf č. 16

Nakupování podle pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Co se týče pohlaví respondentů, i v nakupování převažují ženy nad muži. Chlapci v dotazníku uvedli, že vůbec nenakupují, tuto činnost za ně vykonávají nejvíce jejich matky, a to v 85%. Dívky jsou oproti chlapcům, jak jsem očekávala, v nakupování aktivnější. Sice v nadpoloviční většině za ně nakupují jejich matky, ale skoro jedna třetina dívek nakupuje nejčastěji sama. Musím ještě dodat, že ačkoliv otcové

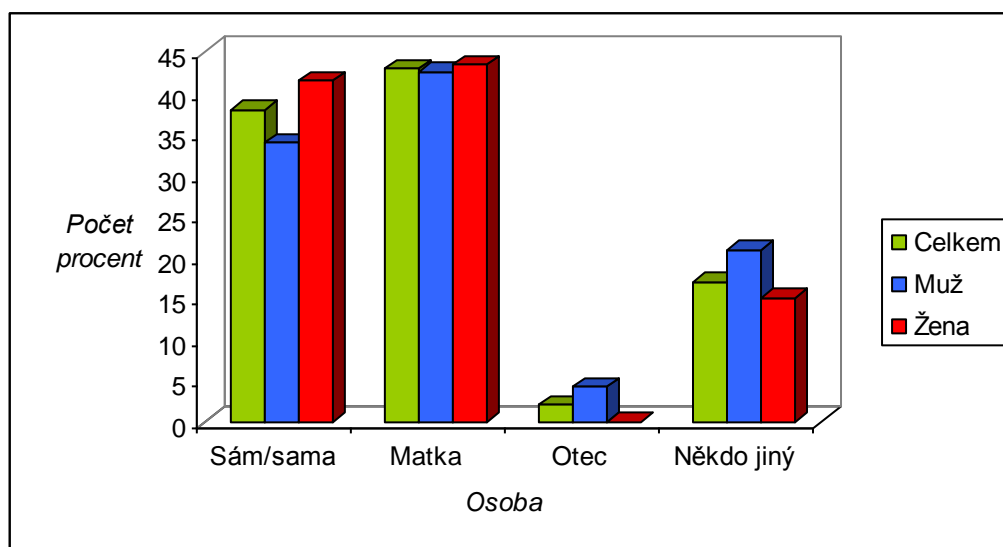
respondentů prakticky nenakupují, otcové chlapců se v obchodech ocitají mnohem častěji než otcové dívek.

Zajímavé je, že v některých rodinách nakupují i sourozenci, babičky a v jednom případě také teta, z hlediska pohlaví respondentů se tyto osoby vyskytují stejně u dívek jako u chlapců. Takových případů je ovšem jen mizivé procento (viz. tabulka č. 25 v příloze).

Dále výzkum ukázal, že do mytí nádobí se respondenti zapojují mnohem více než do jiných činností. Pouze ve 43% rodin nádobí myjí matky. Překvapivě, skoro ve stejné míře tuto činnost převážně vykonávají respondenti sami. O více než polovinu méně než respondenti myjí nádobí jejich sourozenci, babičky a hospodyně, přičemž sourozenci zaujímají největší procento.

Graf č. 17

Mytí nádobí podle pohlaví respondentů

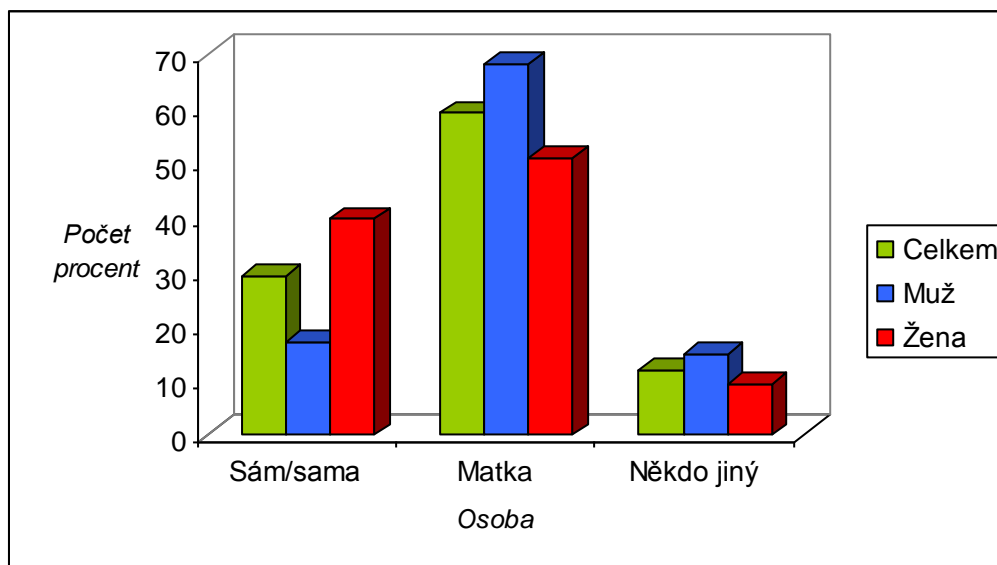

Zdroj: vlastní výzkum

Z hlediska pohlaví respondentů z výše uvedeného grafu vyplývá, že matky chlapců se na mytí nádobí podílejí skoro stejně jako matky dívek. Překvapivé je, že ačkoliv chlapci myjí nádobí téměř stejně jako dívky, otcové tuto činnost většinou nevykonávají.

Graf č. 18

Vysávání, vytírání podle pohlaví respondentů

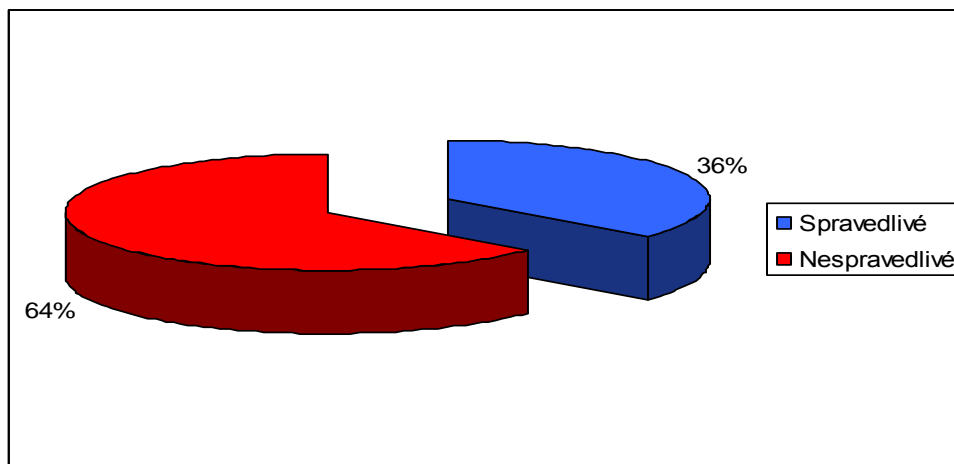

Zdroj: vlastní výzkum

Téměř v 60% rodin vytírají či vysávají matky respondentů. Děti se do této činnosti zapojují o něco méně než do mytí nádobí, ale přesto zastávají slušné procento, a to skoro 30%. Zbýlý podíl připadá na sourozence, dále babičku, tetu, hospodyně. Zajímavé je, že respondenti uvedli, že otcové vůbec nevysávají ani nevytírají. Matky dívek vytírají ve většině rodin a to ve stejné míře matky chlapců jako matky dívek. Co se týče dětí, 40% dívek pak vytírají či vysávají více než 17% chlapců.

Graf č. 19

Hodnocení spravedlnosti rozdělení domácí práce

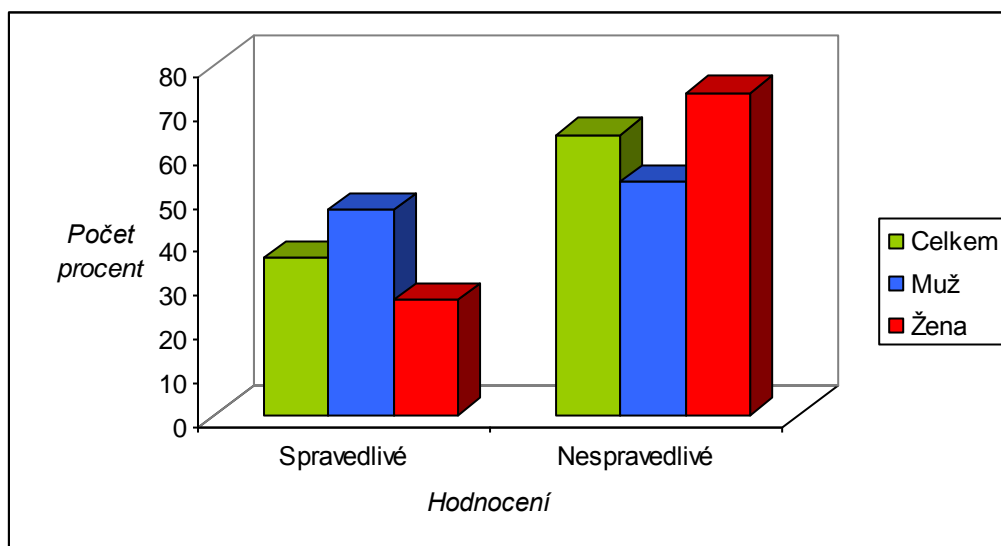
Zdroj: vlastní výzkum

Respondenti dělbu domácí práce hodnotí více jako nespravedlivou než spravedlivou.

Z výzkumu dále vyplývá, že ženy dělbu domácí práce hodnotí více jako nespravedlivou než spravedlivou. 39 dívek hodnotí dělbu práce jako nespravedlivou, 14 pak jako spravedlivou. Chlapci zastávají oba dva názory téměř ve stejném poměru (viz. tabulka č. 30 v příloze).

Graf č. 20

Hodnocení spravedlnosti rozdělení domácí práce podle pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Jako důvody nespravedlnosti rozdělení domácí práce respondenti nejvíce uvádějí důvod, že musí pracovat buď míň nebo víc než jejich sourozenec a také to, že pracují neradi. Naopak 25% z těch, podle kterých je domácí práce spravedlivá, napsalo, že to tak má být a 16% uvedlo, že se tak učí samostatnosti.

▪ Shrnutí, ověření hypotéz

H 1: Dívky nad domácími pracemi stráví více času než chlapci.

Tato hypotéza se potvrdila. Více pracují dívky, ty nad domácími pracemi stráví více jak 2 hodiny týdně, narozdíl od chlapců, kteří pomáhají méně než hodinu a půl týdně.

H 2: Dívky na rozdíl od chlapců se budou v domácnosti více angažovat.

Tato hypotéza se potvrdila, bylo zjištěno, že ve zkoumaném vzorku 100 (47% chlapců a 53% dívek), dívky ve srovnání s chlapci zaujímají v jednotlivých domácích pracích větší procento než chlapci.

H 3: Chlapci uklízejí výrazně méně než dívky.

Tato hypotéza se potvrdila. 48% chlapců vůbec neuklízí. Zbylé procento uklízí 1 nebo 2 hodiny týdně. V ostatních kategoriích mají chlapci nulové zastoupení. Na druhé straně většina dívek nejvíce uklízí 2 hodiny týdně.

H 4: Většina dívek dělbu práce v rodině hodnotí jako nespravedlivou.

Tato hypotéza se potvrdila. 73,6% dívek hodnotí dělbu práce v rodině jako nespravedlivou.

H 5: Děti, které mají oba rodiče vysokoškolsky vzdělané, se na domácí práci budou podílet rovnoměrněji než děti z ostatních rodin, to znamená, že chlapci a dívky z těchto rodin budou nad domácími pracemi trávit stejně času.

Tato hypotéza se nepotvrdila. Bylo zjištěno, že třetina chlapců a pětina dívek z rodin vysokoškoláků doma vůbec nepomáhá. Respondenti z rodin vysokoškoláků nad domácími činnostmi průměrně stráví 1 hodinu 40 minut, z toho chlapci průměrně pracují 1 hodinu 25 minut a dívky přibližně 2 hodiny týdně. Je tedy jasné, že vzdělání rodičů, nemá vliv na zapojení dětí do práce v domácnosti. Dívky, stejně jako v ostatních rodinách, pracují více než chlapci.

▪ Závěr výzkumu

Výzkum, který jsem prováděla, mne potěšil, jelikož některé děti brali svou úlohu respondenta zcela vážně.

Na závěr výzkumu bych chtěla upozornit, že vzorek respondentů, který činil 100, je reprezentativní pro studenty školního roku 2008/2009 ve věkové kategorii 15 až 18 let Střední obchodní školy v Kolíně, ve které byl výzkum realizován. Ale výše prezentované výsledky se nedají pokládat za reprezentativní pro celou zkoumanou populaci v České republice.

7. Závěr

Závěrem bakalářské práce má být shrnutí poznatků a zjištění, ke kterým jsem v průběhu psaní práce a realizace výzkumu dospěla.

Ženě je dána role matky a pečovatelky, zatímco muži role ochránce a živitele. Dnes jsou tyto role v zásadě zastupitelné, ale stále existují rodiče, kteří své děti vychovávají podle těchto tradičních generových stereotypů. Přestože je otec stále více vtahován do sféry soukromého života, ženy mají stále na povel péči o děti i domácnost.

Výzkum byl realizován v průběhu měsíce května 2009 na Střední obchodní škole v Kolíně. Počet respondentů činil 100 studentů. Nejmladším respondentům bylo 15 let, nejstarším 18 let. Výzkum probíhal formou dotazníkového šetření, který byl respondentům osobně předáván. Obsahoval 7 otázek, které měly podobu jak otevřenou tak uzavřenou. Respondenti zodpovědně odpovídali na otázky, bylo spíše výjimkou, že některé kolonky zůstaly prázdné.

Z výzkumu vyplývá, že děti částečně přebírají role svých rodičů. Dívky, stejně jako jejich matky, se více či méně angažují ve všech domácích činnostech. Chlapci, na rozdíl od svých otců, také podílí na všech pracích v domácnosti, ovšem ne v takové míře jako dívky. Chlapci nejméně uklízí. Na druhé straně je zajímavé, že v mytí nádobí zaujímají téměř stejné procento jako dívky. Průměrně respondenti domácí práce vykonávají 1 hodinu 45 minut týdně. Většinu domácí práce v rodinách stále zastávají matky respondentů.

Na základě zjištěných faktů si myslím, že jsou děti do práce v domácnosti zapojovány méně než tomu bylo v minulosti, k jednomu z důvodů by jistě patřila modernizace doby, především domácích spotřebičů, které usnadňují práci. Na druhou stranu se domnívám, že dnešní děti jsou do povinností v domácnosti zapojovány z hlediska jejich pohlaví daleko rovnoměrněji než tomu bylo u jejich rodičů, nemyslíte?

8. Seznam použité literatury

Maříková H. (1999). „*Proměna rolí muže a ženy v rodině.*“ In: Maříková H. (ed.), Šiklová J., Věšíňová-Kalivodová E., Havelková H., Hendrychová S., Čermáková M., Gjuričová Š., Říčan P., Hubálek S., Balabán M., Opočenská J., Oates-Indruchová L., Valdřová J., Frýdlová P. (1999). *Společnost mužů a žen z aspektu gender*. Open Society Fund, Praha, Pp. 59-68.

Možný I. (2002). „*Sociologie rodiny.*“ Sociologické nakladatelství, Praha, ISBN: 80-86429-05-9.

Oakleyová A. (2000). „*Pohlaví, gender a společnost.*“ Portál, Praha, ISBN: 80-7178-403-6.

Salátková, D. (2007). „*Rodičovská dovolená získává mezi muži popularitu.*“ In: *IHNed.cz online zprávy Hospodářských novin*, ISSN: 1213-7693.

Křížková A. (2002). „Česká žena v práci a rodině posledního desetiletí.“ In: Křížková A. (ed.), Tuček M., Mansfeldová Z. (2002). „*Současná česká společnost.*“ Sociologické studie. Sociologický ústav AV ČR, Praha, Pp. 148-160. ISBN: 80-7330-009-5.

Křížková, A. (2000). „Rovnost gender rolí v průběhu rodinného cyklu“. Pp. 59–78 in Čermáková, M. et al.: *Souvislosti a změny genderových diferencí v české společnosti v 90. letech*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Cukran, D.; Rennzetti C. (2003). „*Ženy, muži a společnost.*“ Karolinum, Praha, ISBN: 80-246-0525-2.

Maříková, H.; Čermáková, M.; Šanderová, J.; Tuček, M. (2000). „*Proměny současné rodiny.*“ Sociologické nakladatelství (Slon), Praha, ISBN: 80-85850-93-1.

Havlík, R.; Kořa, J. (2002). „*Sociologie výchovy a školy.*“ Portál, Praha, ISBN: 80-7178-635-7.

Matoušek, O. (2003). „*Rodina jako instituce a vztahová síť*.“ Sociologické nakladatelství (Slon), Praha, ISBN: 80-86429-19-9.

Chaloupková, J. 2005. „Faktory ovlivňující dělbu práce v českých domácnostech“. Vol.41, No.1, Pp.57-77 in *Sociologický časopis*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Možný, I. (1983). „*Rodina vysokoškolsky vzdělaných manželů*.“ Brno: Univerzita J. E. Purkyně.

Internet:

Bierzová, J. 2006 „Rozdělení domácích prací v rodinách s dětmi“. Gender Sociologie in online <http://www.genderonline.cz/view.php?cisloclanku=2006072206>

9. Přílohy

▪ Dotazník

Dotazník

Dobrý den,

ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku, který je součástí výzkumu k mé bakalářské práci nazvané: „postavení dětí v české rodině“. Všechny informace, které budou uvedeny v dotazníku, použiji pouze jako podklad pro statistické údaje k již zmíněné bakalářské práci. Dotazník je *anonymní*, proto neuvádějte své jméno. Děkuji Vám za vyplnění tohoto dotazníku. Tereza Navrátilová

1. Pohlaví:

- a. Muž
- b. Žena

2. Kolik Vám je let?

3. Jaké je nejvyšší dosažené vzdělání matky?

- a. základní (ZŠ)
- b. středoškolské bez maturity (SŠ bez maturity)
- c. středoškolské s maturitou (SŠ s maturitou)
- d. vyšší odborné (VOŠ)
- e. vysokoškolské (VŠ)
- f. nevím

4. Jaké je nejvyšší dosažené vzdělání otce?

- a. základní (ZŠ)
- b. středoškolské bez maturity (SŠ bez maturity)
- c. středoškolské s maturitou (SŠ s maturitou)
- d. vyšší odborné (VOŠ)
- e. vysokoškolské (VŠ)
- f. nevím

5. Kolik hodin týdně průměrně strávíte nad těmito domácími činnostmi?

- a. praní prádla
0 1 2 3 4 a více 5 a více
- b. vaření
0 1 2 3 4 a více 5 a více
- c. uklízení
0 1 2 3 4 a více 5 a více
- d. nakupování
0 1 2 3 4 a více 5 a více
- e. mytí nádobí
0 1 2 3 4 a více 5 a více
- f. vytírání podlahy, vysávání
0 1 2 3 4 a více 5 a více

6. Kdo nejčastěji vykonává tyto činnosti?

- a. praní prádla
nikdo já sám/sama matka otec někdo jiný – napište kdo.....
- b. vaření
nikdo já sám/sama matka otec někdo jiný – napište kdo.....
- c. uklízení
nikdo já sám/sama matka otec někdo jiný – napište kdo.....
- d. nakupování
nikdo já sám/sama matka otec někdo jiný – napište kdo.....
- e. mytí nádobí
nikdo já sám/sama matka otec někdo jiný – napište kdo.....
- f. vytírání podlahy, vysávání
nikdo já sám/sama matka otec někdo jiný – napište kdo.....

7. Myslíte si, že rozdělení těchto domácích povinností mezi členy vaší rodiny je spravedlivé?

- a. ano
 proč ano?
- b. ne
 proč ne?
- c. nevím

▪ **Tabulky**

Tabulka č. 1

Věkové složení respondentů podle pohlaví

Věk	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
15 let	10	10,0%	6	12,8%	4	7,5%
16 let	39	39,0%	18	38,3%	21	39,6%
17 let	30	30,0%	14	29,8%	16	30,2%
18 let	21	21,0%	9	19,1%	12	22,6%
Celkem	100	100,0%	47	100,0%	53	99,9%

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 2

Nejvyšší dosažené vzdělání matek podle pohlaví respondentů

Vzdělání	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
ZŠ	1	1,0%	0	0,0%	1	1,9%
SŠ bez maturity	9	9,0%	4	8,9%	5	9,4%
SŠ s maturitou	48	48,0%	23	51,1%	25	47,2%
VOŠ	13	13,0%	4	8,9%	9	17,0%
VŠ	29	29,0%	15	33,3%	14	26,4%
Celkem	100	100,0%	45	102,2%	53	101,9%

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 3

Nejvyšší dosažené vzdělání otců podle pohlaví respondentů

Vzdělání	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
ZŠ	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
SŠ bez maturity	3	3,0%	1	1,9%	2	4,3%
SŠ s maturitou	53	53,0%	29	54,7%	24	51,1%
VOŠ	9	9,0%	4	7,5%	5	10,6%
VŠ	34	34,0%	18	34,0%	16	34,1%
Nevím	1	1,0%	1	1,9%	0	0,0%
Celkem	100	100%	53	100,0%	47	100,1%

*Zdroj: vlastní výzkum***Tabulka č. 4**

Doba strávená nad praním prádla podle pohlaví respondentů

Počet hodin	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
0	48	48,0%	30	63,8%	18	34,0%
1	25	25,0%	12	25,5%	13	24,5%
2	14	14,0%	4	8,5%	10	18,9%
3	10	10,0%	1	2,1%	9	17,0%
4	3	3,0%	0	0,0%	3	5,7%
5 a více	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Celkem	100	100,0%	47	99,9%	53	100,1%

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 5

Doba strávená nad vařením podle pohlaví respondentů

Počet hodin	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
0	38	38,0%	21	44,7%	17	32,1%
1	31	31,0%	19	40,4%	12	22,6%
2	18	18,0%	5	10,6%	13	24,5%
3	9	9,0%	2	4,3%	7	13,2%
4	3	3,0%	0	0,0%	3	5,7%
5 a více	1	1,0%	0	0,0%	1	1,9%
Celkem	100	100,0%	47	100,0%	53	100,0%

*Zdroj: vlastní výzkum***Tabulka č. 6**

Doba strávená nad úklidem podle pohlaví respondentů

Počet hodin	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
0	22	22,0%	17	36,2%	5	9,4%
1	31	31,0%	20	42,6%	11	20,8%
2	29	29,0%	9	19,1%	20	37,7%
3	11	11,0%	1	2,1%	10	18,9%
4	5	5,0%	0	0,0%	5	9,4%
5 a více	2	2,0%	0	0,0%	2	3,8%
Celkem	100	100,0%	47	100,0%	53	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 7

Nakupování podle pohlaví respondentů

Počet hodin	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
0	29	29,0%	23	48,9%	6	11,3%
1	35	35,0%	18	38,3%	17	32,1%
2	20	20,0%	6	12,8%	14	26,4%
3	5	5,0%	0	0,0%	5	9,4%
4	7	7,0%	0	0,0%	7	13,2%
5 a více	4	4,0%	0	0,0%	4	7,5%
Celkem	100	100,0%	47	100,0%	53	99,9%

*Zdroj: vlastní výzkum***Tabulka č. 8**

Doba strávená nad mytím nádobí podle pohlaví respondentů

Počet hodin	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
0	19	19,0%	10	21,3%	9	17,0%
1	33	33,0%	15	31,9%	18	34,0%
2	32	32,0%	19	40,4%	13	24,5%
3	15	15,0%	3	6,4%	12	22,6%
4	1	1,0%	0	0,0%	1	1,9%
5 a více	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Celkem	100	100,0%	47	100,0%	53	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 9

Doba strávená nad vytíráním či vysáváním podle pohlaví respondentů

Počet hodin	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
0	33	33,0%	19	40,4%	14	26,4%
1	30	30,0%	18	38,3%	12	22,6%
2	23	23,0%	9	19,1%	14	26,4%
3	10	10,0%	1	2,1%	9	17,0%
4	3	3,0%	0	0,0%	3	5,7%
5 a více	1	1,0%	0	0,0%	1	1,9%
Celkem	100	100,0%	47	99,9%	53	100,0%

*Zdroj: vlastní výzkum***Tabulka č. 10**

Doba strávená nad domácími pracemi celkem podle pohlaví respondentů

Počet hodin	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
0	31	31,4%	20	42,6%	11	20,8%
1	31	30,8%	17	36,2%	14	26,4%
2	23	22,7%	9	19,1%	14	26,4%
3	10	10,0%	1	2,1%	9	17,0%
4	4	3,7%	0	0,0%	4	7,6%
5 a více	1	1,3%	0	0,0%	1	1,9%
Celkem	100	100,0%	47	100,0%	53	100,1%
Průměr	1,75 h		1,4 h		2,1 h	

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 11

Doba strávená nad praním prádla u vysokoškolsky vzdělaných rodičů respondentů
podle pohlaví respondentů

Počet hodin	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
0	10	47,6	7	58,3	3	33,3
1	6	28,6	3	25,0	3	33,3
2	4	19,1	2	16,7	2	22,2
3	1	4,8	0	0,0	1	11,1
4	0	0,0	0	0,0	0	0,0
5 a více	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Celkem	21	100,1	12	100,0	9	99,9

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 12

Doba strávená nad vařením u vysokoškolsky vzdělaných rodičů respondentů podle
pohlaví respondentů

Počet hodin	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
0	9	42,9	6	50,0	3	33,3
1	7	33,3	4	33,3	3	33,3
2	3	14,3	1	8,3	2	22,2
3	2	9,5	1	8,3	1	11,1
4	0	0,0	0	0,0	0	0,0
5 a více	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Celkem	21	100,0	12	99,9	9	99,9

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 13

Doba strávená nad úklidem u vysokoškolsky vzdělaných rodičů respondentů podle pohlaví respondentů

Počet hodin	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
0	4	19,1	3	25,0	1	11,1
1	8	38,1	5	41,7	3	33,3
2	7	33,3	4	33,3	3	33,3
3	3	14,3	0	0,0	3	33,3
4	0	0,0	0	0,0	0	0,0
5 a více	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Celkem	21	104,8	12	100,0	9	111,0

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 14

Nakupování u vysokoškolsky vzdělaných rodičů respondentů podle pohlaví respondentů

Počet hodin	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
0	5	23,8	5	41,7	2	22,2
1	8	38,1	5	41,7	3	33,3
2	6	28,6	2	16,7	4	44,4
3	1	4,8	0	0,0	1	11,1
4	1	4,8	0	0,0	1	11,1
5 a více	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Celkem	21	100,1	12	100,1	9	122,1

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 15

Doba strávená nad mytím nádobí u vysokoškolsky vzdělaných rodičů respondentů
podle pohlaví respondentů

Počet hodin	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
0	2	9,5	2	16,7	1	11,1
1	8	38,1	4	33,3	4	44,4
2	9	42,9	5	41,7	4	44,4
3	2	9,5	1	8,3	1	11,1
4	0	0,0	0	0,0	0	0,0
5 a více	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Celkem	21	100,0	12	100,0	9	111,0

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 16

Doba strávená nad vytíráním či vysáváním u vysokoškolsky vzdělaných rodičů
respondentů podle pohlaví respondentů

Počet hodin	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
0	5	23,8	4	33,3	1	11,1
1	9	42,9	8	66,7	1	11,1
2	6	28,6	0	0,0	6	66,7
3	1	4,8	0	0,0	1	11,1
4	0	0,0	0	0,0	0	0,0
5 a více	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Celkem	21	100,1	12	100,0	9	100,0

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 17

Doba strávená nad domácími pracemi celkem u vysokoškolsky vzdělaných rodičů
respondentů podle pohlaví respondentů

Počet hodin	Celkem		Muži		Ženy	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
0	6	28,6	4	33,3	2	22,2
1	7	33,3	5	41,7	2	22,2
2	6	28,6	3	25,0	3	33,3
3	1	4,8	0	0,0	1	11,1
4	1	4,8	0	0,0	1	11,1
5 a více	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Celkem	21	100,1	12	100,0	9	99,9
Průměr	1,7		1,4		2,1	

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 18

Praní prádla podle pohlaví respondentů

	Celkem		Muž		Žena	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Sám/sama	7	7,0%	3	6,4%	4	7,5%
Matka	84	84,0%	39	83,0%	45	84,9%
Otec	2	2,0%	1	2,1%	1	1,9%
Někdo jiný	7	7,0%	4	8,5%	3	5,7%
Celkem	100	100,0%	47	100,0%	53	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 19

Praní prádla někým jiným podle pohlaví respondentů

	Celkem		Muž		Žena	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Sourozenec	3	42,9%	3	75,0%	1	33,3%
Babička	2	28,6%	1	25,0%	1	33,3%
Teta	1	14,3%	0	0,0%	1	33,3%
Hospodyně	1	14,3%	1	25,0%	0	0,0%
Celkem	7	100,1%	4	125,0%	3	99,9%

*Zdroj: vlastní výzkum***Tabulka č. 20**

Vaření podle pohlaví respondentů

	Celkem		Muž		Žena	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Sám/sama	5	5%	1	2,1%	4	7,5%
Matka	82	82%	39	83,0%	43	81,1%
Otec	7	7%	3	6,4%	4	7,5%
Někdo jiný	6	3%	4	8,5%	2	3,8%
Celkem	100	100%	47	100,0%	53	99,9%

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 21

Vaření někým jiným podle pohlaví respondentů

	Celkem		Muž		Žena	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Sourozenec	4	66,7%	2	50,0%	2	100,0%
Babička	2	33,3%	2	50,0%	0	0,0%
Celkem	6	116,7%	4	100,0%	2	100,0%

*Zdroj: vlastní výzkum***Tabulka č. 22**

Uklízení podle pohlaví respondentů

	Celkem		Muž		Žena	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Sám/sama	23	23,0%	9	19,1%	14	26,4%
Matka	61	61,0%	30	63,8%	31	58,5%
Otec	4	4,0%	3	6,4%	1	1,9%
Někdo jiný	12	12,0%	5	10,6%	7	13,2%
Celkem	100	100,0	47	99,9%	53	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 23

Uklízení někým jiným podle pohlaví respondentů

	Celkem		Muž		Žena	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Sourozenec	11	91,7%	5	100,0%	6	85,7%
Babička	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Teta	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Hospodyně	1	8,4%	1	20,0%	0	0,0%
Celkem	12	100,1%	5	120,0%	7	85,7%

*Zdroj: vlastní výzkum***Tabulka č. 24**

Nakupování podle pohlaví respondentů

	Celkem		Muž		Žena	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Sám/sama	14	14,0%	0	0,0%	14	26,4%
Matka	73	73,0%	40	85,1%	33	62,3%
Otec	6	6,0%	4	8,5%	2	3,8%
Někdo jiný	7	7,0%	3	6,4%	4	7,6%
Celkem	100	100,0%	47	100,0%	53	100,1%

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 25

Nakupování někým jiným podle pohlaví respondentů

	Celkem		Muž		Žena	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Sourozenec	4	57,1%	1	33,3%	3	75,0%
Babička	2	28,6%	1	33,3%	1	25,0%
Teta	1	14,3%	1	33,3%	1	25,0%
Celkem	7	100,0%	3	99,9%	4	125,0%

*Zdroj: vlastní výzkum***Tabulka č. 26**

Mytí nádobí podle pohlaví respondentů

	Celkem		Muž		Žena	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Sám/sama	38	38,0%	16	34,0%	22	41,5%
Matka	43	43,0%	20	42,6%	23	43,4%
Otec	2	2,0%	2	4,3%	0	0,0%
Někdo jiný	17	17,0%	9	20,9%	8	15,1%
Celkem	100	100,0%	47	101,8%	53	100,0%

*Zdroj: vlastní výzkum***Tabulka č. 27**

Mytí nádobí někým jiným podle pohlaví respondentů

	Celkem		Muž		Žena	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Sourozenec	13	76,5%	6	66,7%	7	87,5%
Babička	2	11,8%	1	11,1%	1	12,5%
Hospodyně	2	11,8%	2	22,2%	0	0,0%
Celkem	17	100,1%	9	100,0%	8	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 28

Vysávání, vytírání podle pohlaví respondentů

	Celkem		Muž		Žena	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Sám/sama	29	29,0%	8	17,0%	21	39,6%
Matka	59	59,0%	32	68,1%	27	50,9%
Otec	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Někdo jiný	12	12,0%	7	14,9%	5	9,4%
Celkem	100	100,0%	47	100,0%	53	99,9%

*Zdroj: vlastní výzkum***Tabulka č. 29**

Vysávání, vytírání někým jiným podle pohlaví respondentů

	Celkem		Muž		Žena	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Sourozenec	9	75,0%	5	71,4%	4	80,0%
Babička	1	8,3%	0	0,0%	1	20,0%
Teta	1	8,3%	1	14,3%	0	0,0%
Hospodyně	1	8,3%	1	14,3%	0	0,0%
Celkem	12	99,9%	7	100,0%	5	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 30

Hodnocení spravedlnosti rozdělení domácí práce podle pohlaví respondentů

	Celkem		Muž		Žena	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Spravedlivé	36	36%	22	46,8%	14	26,4%
Nespravedlivé	64	64%	25	53,2%	39	73,6%
Celkem	100	100%	47	100,0%	53	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 31

Důvody spravedlnosti/nespravedlnosti dělby domácí práce

Důvody	Nespravedlivé		Spravedlivé	
	Absolutní četnosti	Relativní četnosti	Absolutní četnosti	Relativní četnosti
Pracuji víc než moje sestra/bratr	21	32,8%	1	2,8%
Pracuji míň než moje sestra/bratr	13	20,3%	2	5,6%
Má to tak být	0	0,0%	9	25,0%
Musím pracovat	5	7,8%	0	0,0%
Nerad/Nerada pracuji	8	12,5%	0	0,0%
Učím se samostatnosti	0	0,0%	6	16,7%
Musím dělat všechno sám/sama	3	4,7%	0	0,0%
Umím vařit, prát, uklízet	0	0,0%	3	9,3%
Neuvedeno	14	21,9%	15	41,7%
Celkem	64	100,0%	36	101,1%

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 32

Kdo dělá co? Srovnání odpovědí mužů a žen

		Vždy muž	Obvykle muž	Oba stejně	Obvykle žena	Vždy žena	Třetí osoba	N (100%)
Pere prádlo	Ženy	1,0	0,5*	6,4	17,7***	74,0***	0,5	408
	Muži	2,1	2,1*	9,3	34,6***	50,6***	1,3	387
Pečuje o nemocné členy rodiny	Ženy	1,2	2,7	33,6**	25,6	36,3***	0,5	402
	Muži	2,7	1,6	43,9**	26,8	23,6***	1,4	369
Provádí drobné opravy v domácnosti	Ženy	26,1***	46,2	14,2	5,5*	3,8*	4,3	422
	Muži	40,7***	42,8	11,1	2,3*	1,0*	2,1	387
Nakupuje	Ženy	1,0**	4,1	36,1	31,3	27,0*	0,5	418
	Muži	4,7**	3,9	39,5	31,2	20,0*	0,8	385
Uklízí	Ženy	1,0	0,5	19,8*	38,6	39,5***	0,7	414
	Muži	1,6	1,0	26,3*	42,4	27,6***	1,0	385
Připravuje jídla	Ženy	1,2	1,2	15,1	37,4	44,8***	0,2	417
	muži	1,0	2,9	20,0	43,6	31,2***	1,3	385

Zdroj: Chaloupková, J. 2005; s. 62, čerpáno z:ISSP 2002, český soubor.

Pozn.: Řádková procenta. * statisticky významné hodnoty adjustovaných reziduí na hladině

0,05;** statisticky významné hodnoty na hladině 0,01;*** statisticky významné hodnoty na hladině 0,001.

Znění otázky: Kdo ve vaší domácnosti dělá následující věci?

Tabulka č. 33

Srovnání mužů a žen na rodičovské dovolené

Rok	Počet žen	Počet mužů	Podíl mužů
2001	263865	2131	0,80%
2002	261940	2297	0,87%
2003	259079	2425	0,93%
2004	274115	3234	1,17%

*Zdroj: Rodiny s otci na rodičovské dovolené VÚPSV, 2005***Tabulka č. 33**

Srovnání mužů a žen na rodičovské dovolené

Věk	Podíl příjemců	Vzdělání	Podíl příjemců
18-25 let	11,3%	Základní	14,0%
26-29 let	19,2%	Středoškolské bez maturity	21,0%
30-39 let	50,1%	Středoškolské s maturitou	29,0%
40-49 let	15,4%	Vysokoškolské	36,0%
50-59 let	3,5%	-	-
60 a více	0,5%	-	-

Zdroj: Rodiny s otci na rodičovské dovolené VÚPSV, 2005, údaje za rok 2004